

**Mendelova univerzita v Brně
Provozně ekonomická fakulta**

Stabilizační funkce rozpočtu Európskej Únie

Bakalárska práca

Vedúci práce:

Ing. Maroš Zruban

Ľudmila Jurašková

Brno 2016

Pod'akovanie

Chcela by som sa poďakovať vedúcemu mojej bakalárskej práce Ing. Marošovi Zrubanovi, za jeho ochotu, cenné pripomienky a rady, ktoré mi poskytol počas písania tejto práce.

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som túto prácu: **Stabilizačná funkcia rozpočtu Európskej Únie** vypracovala samostatne a všetky použité zdroje a informácie uvádzam v zozname použitej literatúry. Súhlasím, aby moja práca bola zverejnená v súlade § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách v znení neskorších predpisov a v súlade s platnou *Směrnici o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Som si vedomá, že sa na moju prácu vzťahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzatvorenie licenčnej zmluvy a použitie tejto práce ako školského diela podľa § 60 odst. 1 autorského zákona.

Ďalej sa zaväzujem, že pred spísaním licenčnej zmluvy o použití diela inou osobou (subjektom) si vyžiadam písomné stanovisko univerzity, že predmetná licenčná zmluva nie je v rozpore s oprávnenými záujmami univerzity a zaväzujem sa uhradiť prípadný príspevok na úhradu nákladov spojených so vznikom diela, a to až do ich skutočnej výšky.

V Brne dňa 23. mája 2016

Abstract

Jurašková, L., Stabilization function of EU budget. Bachelor thesis. Brno: Mendel university Brno, 2016.

The bachelor thesis focuses on creating a proposal that could modify the Multiannual financial framework for the next period so that the stabilization function of budgets can be consolidated. Based on the analysis of the Public finance and fiscal federalism theory and analysing contemporary structure of the European Union budget, the thesis offers three different solutions of the new chapter of expenditure height. In consequence, based on comparison of operative account balances of particular EU countries, we submit one of these three solutions as our proposal. The calculation of particular alternatives was influenced by the analysis of non-budgetary mechanisms and their comprehension into the proposals.

Keywords

EU budget, non-budgetary mechanism, Multiannual financial framework, stabilization function

Abstrakt

Jurašková, L., Stabilizačná funkcia rozpočtu Európskej únie. Bakalárska práca. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016.

Bakalárska práca sa zameriava na vytvorenie návrhu, ktorý by mohol rozšíriť Viacročný finančný rámec pre ďalšie obdobie tak, aby bola posilnená stabilizačná funkcia rozpočtov. Pomocou rozboru teórií verejných financií a fiškálneho federalizmu a analýzou momentálneho usporiadania rozpočtu Európskej únie sú v tejto práci navrhnuté tri možné riešenia výšky novej výdajovej kapitoly, z ktorých je následne na základe porovnania operatívnych bilancií rozpočtu jednotlivých krajín Európskej únie vybrané jedno riešenie. Výpočet jednotlivých variantov bol ovplyvnený rozborom mimorozpočtových mechanizmov a ich zakomponovaním do návrhov.

Kľúčové slova

rozpočet EÚ, mimorozpočtové mechanizmy, Viacročný finančný plán, stabilizačná funkcia

Obsah

1	Úvod	13
2	Cieľ práce	14
2.1	Cieľ práce.....	14
2.2	Metodika.....	14
2.2.1	Popis dát.....	14
2.2.2	Operatívna bilancia rozpočtu.....	14
3	Teória verejných financií a fiškálneho federalizmu	16
3.1	Teória verejných financií.....	16
3.1.1	Funkcia verejných financií.....	16
3.1.1.1	Alokačná funkcia.....	16
3.1.1.2	Distribučná funkcia.....	17
3.1.1.3	Stabilizačná funkcia.....	17
3.2	Teória fiškálneho federalizmu.....	17
3.2.1	Modely fiškálneho federalizmu.....	19
3.3	Čiastočný záver.....	20
4	Charakteristika rozpočtu EÚ	21
4.1	Rozpočtové zásady.....	21
4.2	Viacročný finančný rámec rozpočtu EÚ.....	22
4.2.1	Štruktúra VFR na rok 2014 – 2020.....	22
4.3	Čiastočný záver.....	25
5	Mimorozpočtové mechanizmy	26
5.1	Stabilita v Európskej únii.....	26
5.1.1	Grécko.....	27
5.1.2	Írsko.....	28
5.1.3	Portugalsko.....	29
5.1.4	Španielsko.....	29
5.1.5	Cyprus.....	30

5.2	Európsky mechanizmus finančnej stabilizácie (EFSM)	30
5.3	Európsky nástroj finančnej stability (EFSF)	31
5.3.1	Kľúč príspevkov a pomoci v EFSF.....	32
5.4	Európsky mechanizmus pre stabilitu (ESM)	33
5.4.1	Kľúč príspevkov a pomoci v ESM.....	34
5.5	Porovnanie mechanizmov EFSF a ESM.....	35
5.6	Čiastočný záver.....	36
6	Nová výdajová kapitola	37
6.1	Návrh 1	38
6.1.1	Veľkosť kapitoly a kľúč príspevkov	38
6.1.2	Dopad výdajovej kapitoly podľa návrhu 1	39
6.2	Návrh 2	40
6.2.1	Kritériá pre výpočet	41
6.2.1.1	Verejný dlh	41
6.2.1.2	Štátny deficit.....	42
6.2.2	Výpočet veľkosti novej kapitoly	42
6.2.3	Dopad výdajovej kapitoly podľa návrhu 2	43
6.3	Návrh 3	44
6.3.1	Veľkosť kapitoly pre návrh 3 a jeho dopad na rozpočet.....	44
6.3.2	Vydávanie dlhopisov	45
	Diskusia	47
6.3.3	Zhodnotenie možnosti prijatia návrhov	50
7	Záver	51
8	Literatúra	52
9	Zoznam obrázkov	56
10	Zoznam tabuliek	57
11	Zoznam použitých skratiek	58
A	Kľúč ECB a prepočet návrhov	60
B	Operatívna bilancia rozpočtu rok 2014	61

Obsah	11
C Štátny deficit štátov EÚ	62
D Verejný dlh štátov EÚ	63

1 Úvod

Základnými funkciami, ktoré by mal plniť každý štátny rozpočet, sú alokačná, re-distribučná a stabilizačná funkcia, ktoré sú definované v Teórii verejných financií a fiškálneho federalizmu. V teórii verejných financií je načrtnuté, akým spôsobom by mali byť tieto funkcie naplnené, teória fiškálneho federalizmu určuje, na akej úrovni by sa mali tieto funkcie vykonávať.

Stabilita, ktorá je dôležitá vo všetkých ekonomikách, by mala byť zabezpečená tou najvyššou úrovňou, ktorou je pre Českú republiku Európska únia. Po príchode krízy do Európy v roku 2008 sa ukázalo, že táto funkcia v únii nie je dostatočne zabezpečená. Výstrahou sa stalo Grécko, za ktorým nasledovalo niekoľko ďalších krajín, žiadajúcich o finančnú pomoc. Európska únia, síce navonok celok, ale zložený zo samostatne fungujúcich štátov, nebola schopná rýchlo reagovať na vzniknutú situáciu a trvalému záchrannému mechanizmu predchádzalo fungovanie dvoch dočasných mechanizmov. Krajínami, ktorým bola poskytnutá pomoc z týchto mechanizmov, sú: Grécko, Španielsko, Portugalsko, Írsko a Cyprus. Príčiny toho, prečo sa tieto štáty dostali do situácie, kedy museli žiadať o pomoc, sa rôznia. Pozitívnu správou ale je, že Írsko a Cyprus už prijímanie pomoci ukončili a dostávajú sa postupne do obdobia rastu. Niektorí ekonómovia však tvrdia, že fungovanie Európskeho mechanizmu pre stabilitu momentálne síce postačuje, ale do budúcnosti nie je najlepším možným variantom.

V nasledujúcom období sa očakáva zavŕšenie procesu budovania plnohodnotnej Hospodárskej a menovej únie so spoločnou menou a tiež menovou politikou. Cesta k tomu však nie je jednoduchá, pretože sa jedná o dlhodobý proces závisiaci od členských štátov a tiež aj od celkovej situácie Európskej únie.

Európska únia je zoskupenie štátov, ktoré sa neustále vyvíja. Momentálne je tvorená 28 členskými štátmi. Toto zoskupenie, akým je práve EÚ je veľmi špecifické, keďže nie je federáciou a aj z tohto dôvodu sa počas jej fungovania vyskytujú chyby, ktoré je nutné odstraňovať. Práve jednou z týchto chýb je nedostatočné zabezpečenie stability rozpočtom EÚ. Očakávania ekonómov a politikov, že sa štáty dokážu samostatne vysporiadať s ekonomickými problémami, sa ale vďaka kríze ukázali ako chybné. Tým pádom nasledovalo obdobie nezhôd pri schvaľovaní mechanizmov. Z tohto dôvodu by bolo najlepšie riadiť sa tým, čo hovorí teória a to, že stabilizačná funkcia má byť riešená na najvyššej úrovni.

2 Cieľ práce

2.1 Cieľ práce

Cieľom tejto práce je navrhnúť, akým spôsobom by mohla byť posilnená stabilizačná funkcia v Európskej únii.

Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce je návrh novej výdajovej kapitoly v rozpočte Európskej únie tak, aby posilnila stabilizačnú funkciu rozpočtu. Táto funkcia bude posilnená pomocou mimorozpočtových mechanizmov EÚ, ktoré budú implementované do návrhu a na základe toho bude vyčíslená výška kapitoly.

V praktickej časti budú predložené tri návrhy s kľúčom, podľa ktorého budú jednotlivé štáty do novovzniknutej kapitoly prispievať. Bude tu zhodnotený dopad týchto alternatív. Následne budú tieto tri návrhy porovnané a na základe tohto porovnania bude z nich vybraný jeden návrh, ktorý by mohol byť pre rozpočet Európskej únie najviac prijateľný.

2.2 Metodika

Splneniu cieľa bakalárskej práce bude predchádzať teoretická časť, v ktorej budú analyzované teórie verejných financií a fiškálneho federalizmu a tiež analýza momentálneho rozpočtu EÚ. Bude nasledovať analýza a porovnanie už založených mechanizmov – EFSM, EFSF a ESM.

V praktickej časti na základe poznatkov získaných v teoretickej časti v práci pomocou syntézy a implikácie získam tri návrhy novej výdajovej kapitoly na ďalšie obdobie. Komparáciou následne bude vyhodnotená, ktorá z týchto alternatív je najviac prijateľná pre EÚ v momentálnej situácii. Metódou porovnania a predikcie zhodnotím dopad na samotnú výšku súčasného Viacročného finančného rámca, ako aj na jednotlivé pozície členských štátov prepočtom ich platobných bilancií.

2.2.1 Popis dát

V práci budú za najaktuálnejšie hodnoty považované hodnoty z roku 2014, keďže v čase, keď bola táto bakalárska práca písaná, rok 2015 ešte nebol vyčíslený všetkými krajinami.

Dáta boli čerpané z dvoch zdrojov:

- oficiálne stránky rozpočtu EU tvorené Európskou komisiou;
- Eurostat.

V prípade hrubého národného dôchodku je počítané s dátami založenými na metodike ESA 2010.

2.2.2 Operatívna bilancia rozpočtu

Na výpočet operatívnych bilancií, pomocou ktorých sa dopracujeme k porovnaniu jednotlivých alternatív a tak aj k zisteniu, ktorá z týchto alternatív by mohla byť

práve tou najschodnejšou pre členské krajiny, použijeme vzorec zo stránok Európskej komisie (2015b):

$$OBR_i = CV_i - AV_i - CNP_i * \frac{CV_{EU} - AV_{EU}}{CNP_{EU}} \quad (1)$$

kde:

- OBR_i operatívna bilancia rozpočtu členského štátu i;
- CV_i celkové výdaje alokované členskému štátu i;
- AV_i výdaje na administratívu alokované členského štátu i;
- CNP_i celkové národné príspevky od členského štátu i;
- EU index označujúci sumy pre celú EU.

V prípadoch, kedy počítame dopady navýšenia, vzorec bude o toto navýšenie doplnený nasledovne:

$$OBR_i = CV_i - AV_i - CNP_i * \frac{CV_{EU} + CN - AV_{EU}}{CNP_{EU} + CN} \quad (2)$$

kde:

- CN celkové navýšenie podľa jednotlivých návrhov.

Ostatné premenné ostávajú rovnaké ako vo vzorci 1.

3 Teória verejných financií a fiškálneho federalizmu

3.1 Teória verejných financií

Verejné financie predstavujú neoddeliteľnú súčasť ekonomiky každého rozvinutého štátu, nakoľko sa týkajú životnej úrovne všetkých členov spoločnosti.

Peková (2011) uvádza, že verejné financie z inštitucionálneho poňatia sa zaoberajú tým, ako získať finančné prostriedky a efektívne ich použiť na financovanie jednotlivých druhov štátnych zásahov.

Podľa Hamerníkovej a Kubátkovej (2000) sa na verejné financie dá pozrieť ako na pojem, ktorý označuje finančné vzťahy a operácie medzi orgánmi a subjektmi verejnej správy a ostatnými subjektmi.

Dvořák (2008) definuje verejné financie ako vzťahy, ktoré nie sú živelné, ale podliehajú finančnému plánu, ktorý získava podobu zákona. Medzi princípy verejných financií patria:

- nenávratnosť, kde neexistuje žiaden nárok na vrátenie čiastky, ktorú platca zaplatil;
- neekvivalencia, pri ktorej nezáleží na tom, koľko jednotliviec pri prerozdeľovaní stratí;
- nedobrovoľnosť, ktorá je vynútená zákonom.

3.1.1 Funkcia verejných financií

Ako uvádzajú Musgrave a Musgraveová (1994), na základe normatívneho prístupu, ktorý sa zaoberá tým, ako by sa mal problém riešiť, rozlišujeme nasledovné funkcie verejných financií:

- alokačná;
- distribučná¹;
- stabilizačná.

3.1.1.1 Alokačná funkcia

Podľa Dvořáka (2008) má zvýšiť efektívnosť alokácie zdrojov. Najväčšia pozornosť by sa mala pritom sústreďovať na problémy verejných statkov, externalít, nedokonalnej konkurencie a asymetrických informácií.

¹ Musgrave, Musgraveová (1994) používajú termín distribučná funkcia, ale v niektorých zdrojoch sa v tejto súvislosti používa pojem redistribučná funkcia.

Peková (2011) zdôrazňuje, že pri tejto funkcii je dôležité správne rozdelenie medzi produkciu súkromných statkov a verejných statkov tak, aby bolo rešpektované rozpočtové obmedzenie vybranými finančnými prostriedkami.

Hlavnú úlohu pri alokačnej funkcii zohráva hlavne zabezpečovanie verejných statkov, ktoré nie je možné poskytovať pomocou trhového systému (Musgrave a Musgraveová, 1994).

3.1.1.2 Distribučná funkcia

Strečková a Malý (1998) tvrdia, že táto funkcia súvisí s tým, čo považuje spoločnosť za spravodlivé pri rozdeľovaní dôchodkov a majetku. Podľa Musgrave a Musgraveová (1994) otázka spravodlivosti rozdeľovania je problémová. V prvom rade nie je možné určiť úroveň úžitku, ktorú má občan zo svojho príjmu. Ďalším problémom sú náklady efektívnosti, ktoré treba zohľadniť pri rozhodovaní o miere, v akej je potrebné sledovať cieľ spravodlivosti rozdelenia financií.

Ako uvádza Dvořák (2008), túto funkciu je možné realizovať na oboch stranách rozpočtu. V prípade výdajov sú to transferové platby a na strane príjmov progresívny daňový systém.

3.1.1.3 Stabilizačná funkcia

Dôležité pôsobenie verejných financií sa prejavuje aj pri ovplyvňovaní makroekonomických veličín, ako napríklad: vysoká zamestnanosť, stabilita cenovej hladiny, ale aj tempo ekonomického rastu, atď. K dosiahnutiu týchto cieľov nedochádza automaticky na trhu, ale vyžaduje sa tu politické pôsobenie. Navyše na základe silného prepojenia jednotlivých ekonomík môže dochádzať k tomu, že sa destabilizačné impulzy prenášajú z jednej krajiny do druhej (Musgrave a Musgraveová, 1994).

Dvořák (2008) uvádza, že k realizácii tejto funkcie dochádza vďaka fiškálnej politike – pri ekonomickom poklese fiškálnou expanziou, pri prehriatí ekonomiky reštrikciou.

3.2 Teória fiškálneho federalizmu

Tradičná teória fiškálneho federalizmu sa zaoberá rozdelením funkcií a nástrojov medzi jednotlivé úrovne. (Oates, 1999).

Fiškálny federalizmus je podľa Hymana (2002) rozdelenie zodpovednosti za zdanenie a výdaje medzi jednotlivé úrovne vlády. Peková (2002) ďalej dodáva, že musí existovať aj súvis medzi usporiadaním politickým a rozpočtovým, pretože rozpočet je považovaný za dôležitý nástroj vlád. Tu sa nám ponúka otázka, ako je najlepšie zostaviť výdajovú a príjmovú stránku tak, aby bola dosiahnutá čo najväčšia efektívnosť.

Delenie fiškálneho federalizmu závisí na usporiadaní štátov. V prípade Českej republiky v závislosti na EÚ sa dá hovoriť o tomto delení:

- nadnárodná – v našom prípade je to Európska Únia;

- ústredná – v ČR je predstavovaná vládou;
- regionálna – predstavovaná krajinami;
- územná samospráva – mestá a obce (Červenka, 2009).

Zmyslom tejto del'by má byť zvýšenie efektívnosti verejných financií. Tým pádom v prípade, že del'ba právomocí nekorešponduje s rozdelením príjmov rozpočtu, vzniká problém.

Musgrave a Musgraveová (1994) uvádzajú, že niektoré fiškálne funkcie sa dajú vykonávať centralizovane, zatiaľ čo iné by mali byť decentralizované. V prípade alokačnej funkcie by verejné statky mali byť poskytované podľa preferencií obyvateľov v oblasti, kde sa úžitok prejaví. Keďže prejav preferencií súvisí s politickým procesom, mali by občania určitého územia mať možnosť o nich rozhodovať hlasovaním, ale taktiež za ne aj platiť. Oates (1968) poznamenáva, že v ideálnom federálnom modeli by primárne mala byť alokačná funkcia vykonávaná centrálnou vládou, ktorá má poskytovať optimálne množstvo národných verejných statkov. Ďalej by však verejné statky mali byť poskytované aj na nižších úrovniach vlády. Tieto však nemusia poskytovať rovnaký úžitok každému jednotlivcovi, pretože nezávisia len na množstve poskytovaných statkov, ale aj na počte ľudí, ktorí ich využívajú (napríklad v prípade využívania parkov).

Čo sa týka distribučnej funkcie, decentralizácia by mohla zabezpečiť dôchodkovú nerovnosť. Ľudia by boli schopní sa sťahovať do oblasti, ktorá by im s ich výškou príjmov vyhovovala, a tak by došlo k zlyhaniu procesu prerozdelenia. Tým pádom aj keď sa preferencie obyvateľov ohľadne prerozdelenia dôchodkov líšia, distribučná funkcia by mala ostať na centrálnej úrovni vlády.

Stabilizačná funkcia by mala byť vykonávaná na centrálnej úrovni vlády, pretože nižšie úrovne nie sú schopné efektívne riešiť makroekonomické problémy, ako napríklad inflácia (Musgrave a Musgraveová, 1994).

Baldwin a Wyplosz (2008) zohľadnili päť hľadísk pri rozhodovaní o vhodnom rozdelení právomocí:

- **Rozmanitosť a miestna informačná výhoda** – centrálné rozhodovanie nezohľadňuje miestne pomery a preferencie obyvateľov a tak pokiaľ majú ľudia rôzne preferencie, vzniká neefektívnosť.
- **Úspory z rozsahu** – aj keď kritérium informačnej efektivity má určité svoje opodstatnenie, treba brať do úvahy aj úspory z rozsahu – čím viac ľudí využíva istú službu, tým náklady na jednu osobu klesnú.
- **Externality** – keďže sa rozhodnutia jedného štátu vo vnútri EÚ môžu dotknúť aj okolitých regiónov, môže rozhodnutie na lokálnej úrovni spôsobovať stratu pre EÚ ako celok. Existencia externalít by však nemala automaticky znamenať presunutie právomocí z lokálnych úrovní na vyššie.
- **Demokracia ako kontrolný mechanizmus** – tým, že politici musia pravidelne získavať hlasy voličov, je demokracia chápaná ako kontrolný mechanizmus. Čím je nižšia úroveň vlády, tým je menšia pravdepodobnosť, že politik nebude konať v záujme verejnosti.

- **Pret'ahovanie sa o voliča** – politici v nižších úrovniach sú nútení upriamiť sa na prania a záujmy občanov na základe ich možnosti presťahovať sa, pričom pokiaľ sa všetky rozhodnutia robia na najvyššej úrovni, znižuje sa tlak na efektívne zabezpečovanie verejných služieb.

3.2.1 Modely fiškálneho federalizmu

V Teórii fiškálneho federalizmu rozlišujeme viacero modelov, ktorých vznik je zapríčinený odlišnými spôsobmi získavania zdrojov príjmov a to zamedzuje uspokojovaniu potrieb na výdajovej strane (Hamerníková a Kubátková 2000).

Peková (2002) rozlišuje dva modely fiškálneho federalizmu a to: vertikálny a horizontálny.

Horizontálny model je založený na princípe solidarity. Vzniká tu vzťah medzi jednotlivými rozpočtami na rovnakej úrovni. V prípade Európskej Únie by bol horizontálny model použitý pri poskytovaní finančných prostriedkov od bohatších krajín menej bohatým. Tento model však nie je samostatne až tak často používaný a skôr sa kombinuje s vertikálnym modelom (Černohorský, Teplý 2011).

Vertikálny model môže mať podľa Pekovej (2002) tieto tri podoby:

- centralizovaný model;
- decentralizovaný model;
- kombinovaný model.

Hlavnou zložkou centralizovaného modelu je podľa Černohorského a Teplého (2011) ústredný rozpočet, kam prúdia všetky príjmy z daní. Práve tento rozpočet je jediný sebestačný, zatiaľ čo ostatné rozpočty sú závislé na dotáciách z centrálného rozpočtu. Ako výhoda sa pri tomto modeli dá uviesť jednotný spôsob zdanenia, avšak to, že nižšie úrovne nie sú motivované k získavaniu príjmov do rozpočtu z vlastných príjmov, je považované za negatívum, ako uvádza Pilyň (1996).

Decentralizovaný model je založený na finančnej samostatnosti všetkých úrovní vlády. Ide o to, že niektoré verejné statky sa dajú efektívnejšie zabezpečiť na nižších vládnych úrovniach. V tomto modeli predpokladáme, že vládne úrovne sú úplne finančne samostatné a tak nedochádza k prerozdeleniu dotácií. V praxi by to znamenalo, že nižšie úrovne by mali rozsiahlu daňovú právomoc (Černohorský, Teplý 2011). Avšak treba zohľadniť, že nevýhodou tohto modelu je skutočnosť, že môže dôjsť k migrácii obyvateľov a zvyšovaniu ekonomických rozdielov medzi regiónmi. Podľa Pekovej (2002) navyše sebestačnosť rozpočtu v priebehu roka kolíše a jednotlivé samosprávy by museli mať dostatočný objem vlastného majetku, z ktorého by získavali nedaňové príjmy. Z týchto dôvodov nie je decentralizovaný model v praxi využívaný.

V praxi najčastejšie využívaným je kombinovaný model fiškálneho federalizmu. V tomto modeli sa stretávajú prvky predchádzajúcich modelov. Ako uvádzajú Černohorský a Teplý (2011), platí tu zásada, že pri nižšej úrovni rozpočtu je aj podiel na príjmoch z daní nižší. Vyššie vládne úrovne dokážu ovplyvňovať chovanie

tých nižších pomocou dotácií, ale neobmedzujú ich pri realizovaní vlastných potrieb. Tiež sa pomocou tohto modelu znižuje nerovnosť vo výnosoch z daní a rozvoji regiónov.

3.3 Čiastočný záver

Z teórií uvedených v tejto kapitole vyplýva, že existujú tri hlavné funkcie verejných financií - alokačná, stabilizačná a distribučná – ktoré majú byť riešené na rôznych úrovniach vlády.

V tejto práci je pozornosť upriamená práve na stabilizačnú funkciu, ktorá podľa Teórie fiškálneho federalizmu má byť riešená na najvyššej úrovni a ako uvádza Musgrave a Musgraveová (1994) makroekonomická politika si vyžaduje medzinárodnú koordináciu. Túto funkciu by teda podľa tejto teórie mala naplňať Európska únia ako inštitúcia nadnárodnej úrovne. V ďalšej kapitole sa budeme podrobne venovať rozpočtu EÚ, kde budeme mať možnosť vidieť, že EÚ túto funkciu nenaplní dostatočne.

4 Charakteristika rozpočtu EÚ

Ako každý rozpočet, aj rozpočet Európskej únie by mal spĺňať základné funkcie, ktorými sú alokačná, distribučná a stabilizačná funkcia. V tejto kapitole sa bližšie pozrieme na rozpočtové zásady a rozoberieme kapitoly Viacročného finančného rámca EÚ na roky 2014 – 2020.

Podľa Petra Königa a kol. (2009, s. 7) „rozpočet Európskej únie slúži k financovaniu politik EÚ a k finančnému zaisteniu Únie ako takej.“ Tento rozpočet má skôr podobu fondu so širokým zameraním. Jednotlivé inštitúcie nemajú možnosť samostatne rozhodovať o výške príspevkov. V príjmovej stránke rozpočtu tvoria najväčšiu časť príspevky vo forme percenta z HDP, ktoré sa momentálne pohybuje okolo 1%. Pri výdajovej stránke rozpočtu tvoria najväčšiu časť príspevky na poľnohospodárstvo a za nimi nasledujú výdaje na pomoc pre chudobnejšie regióny.

Ako uvádza Lacina (2007) rozpočet EÚ je pomerne malý voči verejným rozpočtom štátov EU a tiež USA. Keďže dosahuje len malé percento z celkových verejných výdajov, tento fakt mu neumožňuje byť použitý ako nástroj stabilizačnej politiky.

Baldwin a Wyplosz (2013, s. 101) tvrdia, že „rozpočet EÚ je významným zdrojom solidarity a napätia medzi členmi EÚ.“ Toto je jeden z dôvodov, prečo sa politici snažia, aby názvy jednotlivých kapitol nevyznievali negatívne.

4.1 Rozpočtové zásady

Rozpočet EÚ je zostavovaný na základe deviatich zásad rozpočtového zákona:

- **Zásada jednotnosti rozpočtu** – kvôli efektívnej kontrole sa majú všetky príjmy a výdaje nachádzať v jednom dokumente, avšak existujú výnimky, ktoré nie sú zahrnuté do rozpočtu, a tými sú: výpožičné a úverové operácie, Európsky rozvojový fond a Európska investičná banka. Taktiež nie sú plne zahrnuté do rozpočtu výdaje spojené so zahraničnou a bezpečnostnou politikou.
- **Zásada správnosti rozpočtu** – EÚ nesmie minúť viac, ako je potrebné.
- **Zásada všeobecnosti** – príjmy majú pokryť celkové položky platieb a sú vykázané v plnej výške bez úprav v rozpočte a účtovníctve (zásada hrubého rozpočtu) a príjmy nie sú priradené určitým výdajom (zásada nepriradenosti).
- **Zásada ročného rozpočtu** – operácie s rozpočtom sa viažu na finančný rok, ktorý sa rovná kalendárnemu. Touto zásadou má byť zjednodušená kontrola rozpočtu a zabezpečená prehľadnosť, podobne ako pri zásade jednotnosti rozpočtu. Zohľadňujú sa tu rozdiely medzi platbami a záväzkami, ktoré vznikajú časovým rozdielom.
- **Zásada vyrovnanosti** – príjmy a výdaje by mali byť v rozpočte v rovnováhe, pričom EÚ nemá povolené si požičiavať prostriedky na pokrytie deficitu. Tým, že je rozpočet zostavovaný na budúce obdobie, na konci roka vzniká buď pre-

bytok alebo občasne aj deficit. V prípade prebytku sa suma prevedie na stranu príjmov do ďalšieho roka a v prípade deficitu je suma prevedená ako výdaj budúceho roka.

- **Zásada špecifikácie** – jednotlivé položky rozpočtu musia mať jednoznačne stanovený cieľ a účel a závažné zmeny v nich musia byť schválené Radou a Parlamentom EÚ.
- **Zásada zúčtovacej jednotky** – rozpočet EÚ musí byť vedený v jednotnej mene a tou je euro. Jedine v prípade riadenia zálohových účtov alebo administratívneho riadenia Komisie a Európskej služby pre vonkajšiu činnosť, tu vzniká výnimka a účet môže byť vedený aj v inej mene.
- **Zásada transparentnosti** – do troch mesiacov od schválenia rozpočtu s konečnou platnosťou musí byť zverejnený v Úradnom vestníku Európskej Únie.
- **Zásada riadneho finančného hospodárenia** – je založená na troch princípoch: hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti. Pri zásade hospodárnosti je dôležité, aby zdroje boli využívané v správnom čase, množstve a za čo najlepšiu cenu. Pri efektívnosti ide o to, aby sa využili správne nástroje k dosiahnutiu očakávaných výsledkov (Európska komisia, 2014).

4.2 Viacročný finančný rámec rozpočtu EÚ

Viacročný finančný rámec, ako je uvedené v Zmluve o fungovaní Európskej únie, musí byť zostavovaný minimálne na päť rokov, no už dlhodobo je táto doba sedem rokov. Je v ňom vymedzené, koľko prostriedkov je na určité okruhy možné využiť počas obdobia, na ktoré je zostavený.

Ako uvádza König a kol. (2011), úlohou Viacročného finančného rámca je zaisťiť v strednodobom období, aby výdaje EÚ boli financované z vlastných zdrojov. Vo VFR rozlišujeme dve položky, ktorými sú položky záväzkov a položky platieb. V položkách záväzkov sú zahrnuté náklady na právne záväzky, ktoré vstupujú do rozpočtu, ale nezáleží na tom, či budú vyplatené v priebehu finančného roka, alebo bude vyplatená časť teraz a zvyšok v budúcnosti. Položky platieb obsahujú záväzky, ktoré sú obsiahnuté v príslušnom rozpočte alebo sú prenesené z predchádzajúcich rokov. V súčasnom VFR je určené, že EÚ môže použiť 959,99 miliárd EUR vo forme záväzkov a 908,40 EUR vo forme platieb.

4.2.1 Štruktúra VFR na rok 2014 – 2020

Viacročný finančný plán pre roky 2014 až 2020 bol schválený a uverejnený 2. decembra 2013 v Úradnom vestníku EÚ. Bližšie informácie o skladbe VFR sú uvedené v Viacročný finančný rámec na roky 2014-2020, kde sú sumy uvádzané v mil. EUR – cenách z roku 2011.

Tab. 1 Viacročný finančný rámec na roky 2014-2020

Viazané rozpočtové prostriedky	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Spolu 2014 – 2020 (ceny z roku 2011)	Spolu 2014 - 2020 (v bežných cenách)
1. Inteligentný a inkluzívny rast	60 283	61 725	62 771	64 238	65 528	67 214	69 004	450 763	508 921
1a Konkurencieschopnosť pre rast a zamestnanosť	15 605	16 321	16 726	17 693	18 490	19 700	21 079	125 614	142 130
1b Hospodárska, sociálna a územná súdržnosť	44 678	45 404	46 045	46 545	47 038	47 514	47 925	325 149	366 791
2. Udržateľný rast	55 883	55 060	54 261	53 448	52 466	51 503	50 558	373 179	420 034
výdavky súvisiace s trhom a priame platby	41 585	40 989	40 421	39 837	39 079	38 335	37 605	27 851	312 735
3. Bezpečnosť a občianstvo	2 053	2 075	2 154	2 232	2 312	2 391	2 469	15 686	17 725
4. Globálna Európa	7 854	8 083	8 281	8 375	8 553	8 764	8 794	58 704	66 262
5. Administratíva	8 218	8 385	8 589	8 807	9 007	9 206	9 417	61 629	69 584
administratívne výdavky inštitúcií	6 649	6 791	6 955	7 110	7 278	7 425	7 590	49 798	56 224
6. Kompenzácie	27	0	0	0	0	0	0	27	29
Viazané rozp. prostriedky spolu	134 318	135 328	136 056	137 100	137 866	139 078	140 242	959 988	1 082 555
ako % HND	1,03%	1,02%	1,00%	1,00%	0,99%	0,98%	0,98%	1,00%	1,00%
Platobné rozp. prostriedky spolu	128 030	131 095	131 046	126 777	129 778	130 893	130 781	908 400	1 023 954
ako % HND	0,98%	0,98%	0,97%	0,92%	0,93%	0,93%	0,91%	0,95%	0,95%
Rezerva k dispozícií	0,25%	0,25%	0,26%	0,31%	0,30%	0,30%	0,32%	0,28%	0,28%

Zdroj: Európska komisia (2013), ceny sú vedené v mil. EUR – ceny z roku 2011

Ako môžeme vidieť v tabuľke 1 Viacročný finančný rámec na roky 2014-2020, VFR sa skladá z piatich hlavných okruhov a jedného dočasného, nazvaného „Kompenzácie“, ktorý je určený pre Chorvátsko, ktoré vstúpilo do EÚ v júli roku 2013, aby sa nestalo to, že bude prispievať počas prvého roka do rozpočtu viacej, ako z neho bude dostávať.

Rozbor zvyšných okruhov (Európska komisia, 2014):

Okruh 1 – Inteligentný a inkluzívny rast

V rokoch 2014 – 2020 je na tento okruh vyčlenených približne 450 miliárd EUR, čo tvorí najväčšiu čiastku zo všetkých okruhov. Už v minulom VFR pre roky 2017 – 2013 išlo na túto kapitolu najviac peňazí, no oproti tomu došlo k navýšeniu o približne 70 miliónov. Cieľom je vytvoriť lepší prístup ku využívaniu finančných nástrojov, ktoré budú pomáhať využitiu súkromných investícií verejným sektorom (napríklad PPP projekty).

1a. Konkurencieschopnosť pre rast a zamestnanosť :

Zaraďujeme sem podporu výskumu a inovácií, podporu podnikania, dopravy, vzdelávania, VFR na toto obdobie zahŕňa aj podporu zamestnanosti mladých, ktorá má súvislosť s nedávnou krízou EÚ.

V oblasti vzdelávania bola upravená podpora Erazmu, na ktorý je vyčlenených 15,2 miliardy EUR.

1b. Hospodárska, sociálna a územná súdržnosť:

Táto podkapitola sa zameriava na pomoc menej rozvinutým regiónom a zlepšenie ich konkurencieschopnosti. Slúži aj na podporu spolupráce medzi jednotlivými regiónmi.

Okruh 2 – Udržateľný rast

Tento okruh má aj podnázov Prírodné zdroje, pretože je zameraný na podporu poľnohospodárskej a rybárskej politiky, rozvoj vidieka a tiež v dnešnej dobe veľmi aktuálnu oblasť, ktorou je ochrana životného prostredia a boj s klimatickými zmenami. Nevyhnutným predpokladom prijímania platieb v tejto oblasti je využívanie environmentálnych postupov, ktoré sú stanovené zákonmi. Komisia vyčlenila na tento okruh približne 373 miliárd EUR.

Okruh 3 – Bezpečnosť a občianstvo

Do tohto okruhu sa dá zahrnúť vnútorná bezpečnosť, ale aj migračná, azylová politika a ochrana hraníc. V poslednom čase rastie dôležitosť tohto okruhu aj v súvislosti s bojom proti zločineckým sieťam, obchodovaniu s ľuďmi, pašovaniu zbraní a drog. Na druhej strane sa zaoberá aj verejným zdravím, ochranou spotrebiteľa, kultúrou. Dôležitá je tu aj komunikácia s občanmi formou informovania a dialógu.

Okruh 4 – Globálna Európa

V tejto oblasti sú vyčlenené finančné prostriedky pre zahraničnú politiku EÚ. Je tu zahrnutá pomoc kandidátskym krajinám, tiež rozvojová a humanitárna pomoc. Naďalej EÚ vykonáva susedskú politiku, vďaka ktorej susedské štáty profitujú zo spolupráce pri jadrovej bezpečnosti. V tejto kapitole a celkovo do rozpočtu EÚ nie je zahrnutý Európsky rozvojový fond, ktorým EÚ pomáha v africkej a karibskej oblasti.

Okruh 5 – Administratíva

Tu sa nachádzajú financie vyčlenené na administratívne fungovanie všetkých inštitúcií Európskej Únie. Sú tu zahrnuté položky dôchodkov, súdne výdavky, ale aj fungovanie európskych škôl. V tomto období sa Komisia snaží znížiť výdavky spojené s administratívou a tak bolo navrhnuté zníženie počtu zamestnancov v každej inštitúcii o 5%, zvýšený dôchodkový vek a tiež upravený pracovný čas zamestnancov.

Pri zostavovaní rozpočtov je však náročné predvídať niektoré udalosti, a tak má Únia k dispozícii päť nástrojov, ktoré nie sú zahrnuté vo VFR. Jedná sa o rezervy, využívané na pomoc pri humanitárnych akciách v tretích krajinách, Fond solidarity poskytujúci pomoc pri katastrofách členským štátom EÚ, nástroj flexibility, ktorý je použitý pri udalostiach, ktoré nemožno financovať z jednotlivých okruhov a je limitovaný čiastkou 200 mil. eur ročne. Ďalšími nástrojmi sú systém finančnej pomoci štátom, ktoré nepatria do eurozóny a Európsky fond pre prispôbenie sa globalizácii. (König a kol., 2011)

4.3 Čiastočný záver

Rozpočet Európskej únie nie je dostatočne veľký na to, aby dokázal plnohodnotne vykonávať všetky funkcie verejných financií podľa Teórie fiškálneho federalizmu. Prvé dve funkcie, alokačná a distribučná, sú napĺňané pomocou podpôr napríklad poľnohospodárstva alebo financovanie migračnej a azylovej politiky. Čo sa však príchodom krízy ukázalo ako nedostatočné, bolo plnenie stabilizačnej funkcie.

Zmena rozpočtu ale môže nastať najskôr pri tvorení VRF pre obdobie 2021-2027. Preto v bakalárskej práci navrhнем, ako by mohla vyzerat' nová kapitola, v ktorej by táto funkcia bola primerane doplnená a aký kvantitatívny dopad to bude mať na celkovú výšku rozpočtu.

5 Mimorozpočtové mechanizmy

5.1 Stabilita v Európskej únii

Hospodárska kríza, ktorá vypukla v USA v roku 2008 a neskôr sa preniesla aj do Európy ukázala, že stabilizačná funkcia únie nie je dostatočne zabezpečená. Najväčší dopad pritom táto kríza mala na štáty, ktoré sú členmi eurozóny. V roku 2009 vtedajší šéf Medzinárodného menového fondu Dominique Strauss-Kahn uviedol, že stabilita eurozóny môže byť v nebezpečenstve v prípade, že štáty nebudú koordinovať svoju hospodársku politiku (Reuter, 2009).

Odvtedy sa ekonomika vo viacerých štátoch ukázala ako nestabilná. Prvou krajinou, ktorá musela požiadať o pomoc EÚ, bolo Grécko. A tak v roku 2010 Grécko ako prvý štát dostalo finančnú pomoc vo výške 110 mld. EUR – 30 mld. poskytnutých MMF a ďalších 80 mld. na základe bilaterálnych zmlúv medzi štátmi eurozóny a Grécka (International Monetary Fund, 2010).

Janáčková (2010) upozorňuje na to, že boli porušené pravidlá nachádzajúce sa v Zmluve o fungovaní Európskej únie. V prvom rade bolo porušené pravidlo, že každá krajina EÚ ručí za svoje dlhy sama a žiadna ďalšia krajina nebude nútená tieto dlhy splatiť, a neskôr tiež pravidlo, že Európska centrálna banka nebude nakupovať dlhopisy vlád členských štátov a nepomáha financovať ich dlhy. Súdny dvor EÚ sa zaoberal touto otázkou a z rozhodnutia vyplýva, že nie je možné zakázať Únii poskytovanie pomoci inému členskému štátu a že poskytnutím pomoci nedochádza ku prebratiu dlhu krajiny.²

Jedným z najdôležitejších prostriedkov, ako sa Európska únia snaží udržať stabilitu krajín - ich verejných financií - ako aj celej únie, je Pakt stability a rastu, ktorý bol neskôr doplnený Zmluvou o stabilite, koordinácii a správe (TSCG).

V roku 1997 bol podpísaný Pakt stability a rastu (SGP), ktorý vznikol ako kontrola dodržiavania Maastrichtských kritérií. Sú tu teda zakotvené dve základné pravidlá opierajúce sa o Maastrichtskú dohodu, ktoré má dodržiavať každá členská krajina a sú to tieto strednodobé rozpočtové ciele - schodok verejných financií nemôže byť väčší ako 3% HDP a verejný dlh musí byť menší ako 60% HDP. Európska komisia každoročne vyhodnocuje splňanie týchto podmienok. SGP je rozdelený na preventívnu a nápravnú vetvu. V prípade, že nejaký štát nespĺňa strednodobé ciele určené paktom, dostane varovanie, poprípade aj odporúčanie k náprave. Ďalšími prostriedkami v nápravnej časti sú sankcie a tiež pokuty, ktoré sa vzťahujú na členské krajiny eurozóny a môžu byť stanovené v prípade dlhodobého nedodržiavania cieľov. Po vzniku krízy sa sankcie dostali aj do preventívnej časti, aj keď v miernejšej forme. V prípade nedodržania stanovených cieľov, musí štát vložiť 0,2% HDP ako úrokovaný vklad, ktorý sa jej po náprave vráti aj s úrokom. Od vzniku SGP prešiel tento Pakt viacerými úpravami a zmenami. V roku 2011 prišlo posilnenie pravidiel v EÚ prostredníctvom nových zákonov nazývaných „Six Pack“. Ďalšie rozšírenie prišlo o rok neskôr, tzv. „Two Pack“, kde bola posilnená hospo-

² Uvedené v Rozsudku Súdneho dvora z 27. novembra 2012 C-370/12.

dárska koordinácia medzi štátmi a zavedené nové nástroje na sledovanie stability. V tom istom roku tiež bola prijatá Zmluva o stabilite, koordinácii a správe, ktorá je ďalším doplnením Paktu (Európska komisia, 2015c)

Jedná sa o zmluvu medzi štátmi EÚ a je záväzná len pre členov eurozóny. Má posilniť finančnú stabilitu krajín tým, že ich štrukturálny deficit nemôže presahovať 0,5% HDP. Existuje výnimka, pokiaľ je verejný dlh výrazne nižší ako 60% HDP, je povolený štrukturálny deficit vo výške 1% HDP krajiny. Táto zmluva bola použitá ako doplnok k už existujúcemu Paktu stability a rastu, ako reakcia na krízu.

Pri zasadnutí rady ministrov financií členských krajín EFICON v roku 2010 bolo prijaté rozhodnutie o vytvorení dočasných mechanizmov EFSM a ESFS na dobu 3 rokov. Tie mali položiť základ pre fungovanie trvalého mechanizmu, ktorý by plnil stabilizačnú funkciu v EÚ. Keď sa bližšie pozrieme na krajiny, ktorým boli pôžičky z týchto fondov poskytnuté, zistíme, že všetky sú krajinami eurozóny. V nasledujúcich podkapitolách bude rozobraná situácia krajín, ktorým bola poskytnutá pomoc prostredníctvom dočasných alebo trvalého mechanizmu. Výšky deficitov a štátneho dlhu sú čerpané zo zdrojov Eurostat 2016a, 2016b.

Tab. 2 Poskytnutá pomoc prostredníctvom mimorozpočtových mechanizmov

Štát	EFSM	EFSF	ESM	Poskytnutá pomoc spolu
Cyprus	-	-	9	9
Grécko	-	130,9	86	216,9
Írsko	22,5	17,7	-	40,2
Portugalsko	24,3	26	-	50,3
Španielsko	-	-	41,3	41,3
Spolu:	46,8	174,6	136,3	357,7

Zdroj: European Financial Stability Facility (2016a), European Stability Mechanism (2015), Európska komisia (2015a), vlastné výpočty, dáta uvádzané v mld. EUR.

5.1.1 Grécko

Ako už bolo vyššie spomenuté, Grécko ako prvý štát EÚ a tiež eurozóny požiadalo o pomoc. Aj keď kríza sa v tomto štáte naplno začala prejavovať až ku koncu roka 2009, keď sa pozrieme spätne na výšku verejného dlhu, zistíme, že sa dlhodobo držal na úrovni okolo 100% HDP, čo vo veľkej miere prekračuje kritérium stanovené Maastrichtskou zmluvou. Dôvody, ktoré viedli k takejto vysokej zadlženosti Grécka, môžu byť rôzne. Nízke úrokové miery zrazu začali platiť pre všetky krajiny bez ohľadu na stav ekonomiky a tak sa Grécko mohlo dostať lacnejšie a jednoduchšie k peniazom. Janáčková (2010) uvádza, že je to spôsobené zavedením eura, čo spôsobilo, že ich kredibilita na trhu sa zdvihla a nominálne úroky sa znížili, čo viedlo k zadlženiu. Dědek (2013) však tvrdí, že vládny dlh Grécka narástol už v polovici deväťdesiatych rokov. A tak tvrdí, že síce sa kríza dostavila až

v čase, kedy jeho menou bolo euro, ale zárodky tejto krízy sa začali hromadiť už dávno predtým, ako samotná eurozóna vznikla.

Kedy bola Grécku poskytnutá prvá pomoc, dostalo aj rozsiahly súbor podmienok k čerpaniu poskytnutých financií. Nedostatočná disciplína pri dodržiavaní týchto podmienok, viedla k diskusiám o vystúpení Grécka z eurozóny, čo sa v konečnom dôsledku ale nestalo. V roku 2012 mu naopak bola poskytnutá ďalšia pôžička, slúžiaca k záchrane gréckej ekonomiky v celkovej výške 130,9mld. EUR z fondu EFSF (European Financial Stability Facility, 2016).

Grécko malo v roku 2014 podľa Eurostatu hodnotu deficitu verejného rozpočtu 3,6% HDP a hodnotu dlhu 178,6% HDP. V roku 2015 však musela byť Grécku poskytnutá ďalšia pôžička, ktorá je hrazená z ESM a je vo výške 86 miliárd EUR, ktoré budú postupne poskytované Grécku v rokoch 2015 až 2018 (European Stability Mechanism, 2015).

5.1.2 Írsko

Príčinou krízy v Írsku bola realitná bublina. Po jej prasknutí začali Írsku narastať nesplatené úvery, malo výpadky daňových príjmov, znížil sa zahraničný dopyt. Toto všetko spôsobilo, že z bankového sektoru začal miznúť kapitál. V novembri 2010 však už nedokázalo vzdorovať vysokým sadzbám a požiadalo EÚ a MMF o pomoc. Program, ktorý bol Írsku poskytnutý, bol stanovený na 3 roky a bol vo výške 85mld. EUR, z ktorých bolo od EÚ pokrytých 67,5mld. EUR (Európska komisia, 2016e).

Kedy sa pozrieme na stav deficitu verejných financií Írska a tiež výšku dlhu, zistíme, že deficit sa tu v pomerne vysokom čísle objavil v roku 2008 a postupne sa zvyšoval a v roku 2010, kedy Írsko žiadalo o pomoc, bola hodnota deficitu 32,3% HDP. Dlh sa tiež v roku 2008 začal zvyšovať a v 2010 už nespĺňal podmienku stanovenú vyššie. Tri základné ciele nápravného programu boli:

- stabilizácia a reorganizácia bankového sektoru;
- odstránenie nadmerného deficitu do r. 2015;
- realizácia reforiem, ktoré vrátia ekonomiku k udržateľnému rastu.

Írsko sa v roku 2011 po rokoch poklesu vrátilo naspäť k hospodárskemu rastu, avšak nezamestnanosť naďalej ostáva vysoká (Dědek, 2013). V roku 2014 sa dlh pomerne znížil a bol vo výške 107,5% HDP, deficit verejného rozpočtu sa znížil výraznejšie a dosahoval 3,9% HDP.

Podľa hodnotenia Heritage Foundation, ktorá pripravuje index ekonomickej slobody: *„Írska ekonomika dosiahla za posledné tri roky značný pokrok. Prijatím politicky náročných reformných opatrení, vrátane výrazných škrtov platov vo verejnom sektore a reštrukturalizácie bankového sektora, Írsko znovu dosiahlo fiškálne zdravie a stalo sa prvou krajinou opúšťajúcou záchranný program EÚ“* (Brejčák, 2016).

5.1.3 Portugalsko

Deficit verejných financií sa v Portugalsku pred krízou pohyboval mierne nad stanoveným kritériom, no v roku 2010 bol vo výške 11,2% HDP. Verejný dlh sa v tomto roku priblížil k 100% HDP a aj po poskytnutí finančnej pomoci naďalej rástol, pričom zatiaľ nedošlo k zníženiu tejto hodnoty.

Podľa Dědka (2013) k zlyhaniu došlo hlavne kvôli podchladeniu ekonomiky. Napriek tomu, že od Portugalska bol očakávaný vysoký hospodársky rast tým, že patrí medzi ekonomiky, ktoré sa snažia dohnať ekonomický výkon vyspelejších európskych ekonomík, sa úroveň HDP zvyšovala v priemere o 1%, čo je najmenej zo všetkých ekonomík. Ďalšími príčinami vzniku nestabilnej ekonomiky boli vysoký deficit bežného účtu, neskôr sa k tomu pridala aj vysoká nezamestnanosť, ktorú ovplyvnila nestabilita krajín EÚ, ale hlavne Španielska ako veľkého odberateľa.

Pomoc od EÚ prišla vo výške 78 mld. EUR a bola vyplatená z troch fondov – EFSM, EFSF a MMF. Trojročný program mal stanovené tri úlohy:

- štrukturálne reformy určené na zvýšenie potenciálneho rastu, posilnenie konkurencieschopnosti a vytvorenie nových pracovných miest;
- zníženie pomeru dlhu ku HDP a dosiahnutie hodnoty menšej ako 3% HDP v prípade deficitu verejných financií do konca roku 2013;
- stabilizácia bankového sektoru (Európska komisia, 2016f).

Podľa posledných známych údajov z roku 2014 sa úroveň výšky verejného dlhu neznižila a naopak oproti predchádzajúcim rokom rastie. Takisto výška deficitu je viac ako dvojnásobne vyššia oproti kritériu.

5.1.4 Španielsko

Rozpočet Španielska bol pred krízou prebytkový a verejný dlh spĺňal kritérium udané v Pakte stability a rastu. Podobne ako Írsko sa Španielsko dostalo do problémov kvôli expanzii stavebného sektoru, z ktorej vznikla realitná bublina. Po prasknutí tejto bubliny nastala vysoká nezamestnanosť mladých pracovníkov. Ďalej sa tu nachádzal bankový sektor, ktorý bol podkapitalizovaný s veľkým množstvom nevymáhateľných úverov. Program nápravy nebol v prípade Španielska jednotný z dôvodu, že bol špecificky zacielený na bankový sektor (Dědek, 2013).

Španielsko požiadalo EÚ o pomoc na konci roka 2012. V tomto období sa však schválilo fungovanie ESM a tak namiesto očakávanej pomoci poskytnutej z EFSF boli Španielsku poskytnuté peniaze z Európskeho mechanizmu pre stabilitu. Menej než 38,9 mld. EUR bolo použitých na rekapitalizáciu bánk podľa plánov schválených Európskou komisiou a okolo 2,5 mld. EUR bolo použitých na kapitalizáciu banky Sareb, ktorá prebrala úvery a investície, ktoré bankám ostali vďaka prasknutiu realitnej bubliny (Európska komisia, 2016g).

V roku 2014 Španielsko dosahovalo dlh vo výške 99,3% HDP a deficit bol 5,9% HDP.

5.1.5 Cyprus

Krída na Cypre nebola spôsobená krízou eura. Najväčším problémom Cypru bola prepojenosť cyperských bánk s gréckou ekonomikou. Verejný dlh v roku 2011 prešahol hranicu 60% HDP a odvtedy má stúpajúcu tendenciu. Deficit verejných financií bol v roku 2014 na úrovni 8,9%.

V roku 2012 musel Cyprus kvôli finančným problémom žiadať o pomoc EÚ, ktorá ale prišla až v roku 2013 vo výške 9 mld. EUR. Nápravný program obsahoval tri hlavné ciele:

- pomocou posilnenia kapitálu mal Cyprus prekonať krízu bánk;
- pokračovať vo fiškálnej konsolidácii, odstrániť nadmerný deficit, a znížiť verejný dlh;
- realizovať reformy za účelom zvýšenia konkurencieschopnosti (Dědek, 2013).

Cyprus požiadal o finančnú pomoc v roku 2012 a po dlhom vyjednávaní mu bola schválená členskými štátmi eurozóny a tiež Radou MMF v marci 2013. Dostal pomoc 10 mld. EUR, z ktorých 9 mld. EUR bolo poskytnutých z ESF a 1 mld. EUR bola poskytnutá MMF (Európska komisia, 2016a).

Momentálne Cyprus ukončil prijímanie pomoci z ESM. Podľa Reglinga – šéfa ESM je to významný krok pre túto krajinu. Rozpočtový deficit bol znížený a tiež bol ozdravený bankový systém. Cyprus sa stal znovu rastúcou ekonomikou (TASR, 2016).

5.2 Európsky mechanizmus finančnej stabilizácie (EFSM)

Tento európsky mechanizmus bol zriadený ako prvý v roku 2010. Je to dočasný mechanizmus, ktorý je postupne nahradzovaný Európskym mechanizmom pre stabilitu a má poskytovať pomoc všetkým členským štátom EÚ, ktoré čelia hospodárskym alebo finančným problémom, spôsobeným mimoriadnymi udalosťami, ktoré nemohol daný štát kontrolovať. To znamená, že na rozdiel od ostatných fondov, tento fond nie je určený čisto pre štáty eurozóny, ale pre všetky štáty, ktoré požiadali o finančnú pomoc.

Predtým, ako žiadajúci štát dostane financie z EFSM, si musí podať žiadosť obsahujúcu vyčíslenie svojich finančných potrieb, ale aj ozdravný program, ktorý bude prijatý na obnovenie finančnej stability danej krajiny. Rada následne rozhodne, či pomôže danému štátu. V prípade, že je pomoc Radou schválená, v rozhodnutí uvedie:

- ako sa bude postupovať pri poskytovaní pomoci, výšku pomoci, počet platieb, obdobie, v ktorom bude finančná pomoc poskytovaná;
- podmienky, ktoré sa týkajú hospodárskej politiky a sú stanovené Komisiou. Ich cieľom je ozdraviť ekonomiku štátu;
- hospodársky a finančný ozdravný program daného štátu (European Financial Stabilisation Mechanism, 2015).

Ako uvádza Dědek (2013), Komisia má právo v mene EÚ emitovať dlhopisy na kapitálovom trhu, aby prostriedky, ktoré pomocou nich získa, mohla použiť na pomoc štátom, s ktorými je uzavretý nápravny program. Ručiteľom v tomto prípade je rozpočet EÚ, z čoho vyplýva, že za dlhopisy ručia v konečnom dôsledku jednotliví členovia EÚ. Únia im poskytne pomoc vo forme úveru alebo úverovej linky v eurách a štát si musí pre tento účel zriadiť účet vo svojej centrálnej banke.

Európska komisia je teda splnomocnená vypožičať v mene EÚ peniaze s ratingom AAA prideleným od hlavných ratingových agentúr, na kapitálových trhoch alebo od iných finančných inštitúcií, za účelom financovania úverov poskytnutých v rámci EFSM, kde sa dlžníkom ale stáva EÚ (European Financial Stabilisation Mechanism, 2015).

Celkový objem pôžičiek z fondu EFSM bol stanovený na 60 mld. EUR. O pomoc z fondu EFSM požiadali dve krajiny a tými sú Portugalsko a Írsko. Obom krajinám bola pomoc schválená, pre Portugalsko v hodnote 24,3 mld. EUR a pre Írsko vo výške 22,5 mld. EUR, čiže dokopy 46,8 mld. EUR. Táto suma bola postupne vyplácaná v rozpätí rokov 2011 až 2014.

V júli roku 2015 sa medzi krajiny, ktoré získali pomoc z EFSM, zaradilo aj Grécko, ktoré dostalo krátkodobú finančnú pomoc vo výške 7,16 mld. EUR. Tento úver bol splatný len tri mesiace a Komisia uviedla, že by mal byť splatený Gréckom z časti pôžičky, ktorú dostane Grécko z ESM. Slúžil Grécku k tomu, aby splatilo nedoplatky, ktoré malo voči MMF a vlastnej národnej banke, tiež na splatenie finančnej pomoci od ECB (Európska Rada, 2015).

V roku 2013, ako už bolo vyššie spomenuté, nahradil EFSM Európsky mechanizmus pre stabilitu, ktorý je permanentným nástrojom pomoci krajinám zažívajúcim finančné problémy.

5.3 Európsky nástroj finančnej stability (EFSF)

V roku 2010 bol podobne ako EFSM dočasne založený Európsky nástroj finančnej stability v Luxembursku, ktorý má formu akciovej spoločnosti a v čase založenia mal 17 akcionárov – krajiny eurozóny. V tomto rozhodnutí o prijatí bola určená dĺžka trvania na 3 roky a tak 1. júla 2013 tento mechanizmus prestal poskytovať finančné pôžičky štátom v kríze. Žiadosti o úver, ktoré boli podané pred týmto dátumom, sú postupne vyplácané aj po 30. júni 2013. Funkciu EFSF prebral od tej doby Európsky mechanizmus pre stabilitu, ktorý je trvalým mechanizmom pre stabilitu EÚ. EFSF však naďalej ostáva aktívny na to, aby mohol prijímať splátky z úveru poskytnutého krajinám, vyplácať úroky držiteľom akcií a mohol predĺžiť platnosť dlhopisov v prípade, že priemerná doba splatnosti pôžičiek daných Grécku, Írsku a Portugalsku je dlhšia ako doba splatnosti dlhopisov vydaných EFSF. Tento mechanizmus bude aktívny, dokiaľ nebudú splatené všetky záväzky, ktoré voči nemu tieto 3 štáty majú (European Financial Stability Facility, 2016).

Tento fond získal financie od jednotlivých krajín eurozóny v úlohe ručiteľov a to najprv vo výške 440 mld. EUR. EFSF musel použiť nástroje úverového posilnenia na to, aby získal prvotriedny rating obligácií. Boli použité tieto nástroje: nad-

merná garancia, hotovostná rezerva a individuálny hotovostný vankúš. Avšak pri výške garancie 440 mld. EUR bolo možné poskytnúť úvery vo výške približne 200 mld. EUR. V júni 2011 prijala Európska rada rozhodnutie o tom, že sa suma 440 mld. EUR stane čiastkou, ktorú bude možno požičať. A tak museli byť garancie od členských štátov eurozóny navýšené na sumu 780 mld. EUR. Vďaka navýšeniu sa rozšírili nástroje finančnej pomoci. Bolo možné intervenovať na primárnom aj sekundárnom trhu s dlhopismi, pomáhať štátom, ktoré neboli zahrnuté v programe, predchádzať vzniku krízy a tiež sa podieľať na rekapitalizácii bánk týchto štátov pomocou pôžičiek členskej krajiny eurozóny (Dědek, 2013).

Prvou krajinou žiadajúcou o finančnú pomoc sa stalo Írsko. Jemu bola poskytnutá pôžička v hodnote 17,7 mld. EUR, ktorá bola vyplatená v 10 splátkach v rokoch 2011 – 2013. Po Írsku bola pomoc poskytnutá aj Portugalsku. V dvanástich splátkach bolo celkom poskytnutých z tohto fondu 26 mld. EUR. Táto pôžička bola poskytovaná od júna 2011 do augusta 2014. Poslednou krajinou, ktorá žiadala o pomoc aj fond EFSF, je Grécko. Tomu bola poskytnutá pôžička v hodnote 130,9 mld. EUR, ktoré boli vyplácané v priebehu rokov 2012 – 2014.

V priebehu 3 rokov bolo teda z ESFM poskytnutých 174,6 mld. EUR trom krajinám eurozóny a to Grécku, Portugalsku a Írsku. Tým, že sa tieto krajiny stali žiadateľmi o úver, stratili úlohu ručiteľa a tak sa znížila hodnota garancie v tomto fonde.

5.3.1 Kľúč príspevkov a pomoci v EFSF

Kľúč, podľa ktorého sa počítajú príspevky štátov, sa odvíja od kľúča na upisovanie základného imania stanoveného ECB. Tento kľúč je tvorený podielom členských krajín na celkovom počte obyvateľov a na HDP EÚ. K úprave kľúča dochádza v prípade, že jedna z členských krajín zažiada o úver a v tom prípade stráca úlohu ručiteľa a celková garancia sa znižuje. Momentálne je pôvodná garancia skoro 780 mld. EUR znížená o garancie Cypru, Grécka, Írska a Portugalska (Deutsche Bank, 2011)

Vzorec pre upisovanie základného imania (Európska centrálna banka, 2016a)

$$keyECB = 0,5 * \% pop + 0,5 * \% GDP \quad (3)$$

kde:

- %pop* % podielu daného štátu na celkový počet obyvateľstva predposledného roku, ktorý predchádzal zriadeniu Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB)
- %GDP* % podielu daného štátu na celkové HDP, zaznamenané za posledných 5 rokov predchádzajúcich predposlednému roku pred zriadením ESCB.

Tab. 3 Účast štátov na financovaní EFSF

Člen EFSF	Garancia (v mld. EUR)	Kľúč (%)	Upravený kľúč (%)
Belgicko	27,03	3,47	3,73
Cyprus	1,53	0,2	0
Estónsko	1,99	0,26	0,28
Fínsko	13,97	1,79	1,93
Francúzsko	158,49	20,31	21,88
Grécko	21,9	2,81	0
Holandsko	44,45	5,7	6,14
Írsko	12,39	1,59	0
Luxembursko	1,95	0,25	0,27
Malta	0,7	0,09	0,1
Nemecko	211,05	27,06	29,13
Portugalsko	19,51	2,5	0
Rakúsko	21,64	2,78	2,99
Slovensko	7,73	0,99	1,07
Slovinsko	3,66	0,47	0,51
Španielsko	92,54	11,87	12,77
Taliansko	139,27	17,86	19,22
Celkom	779,8	100	100

Zdroj: European Financial Stability Facility(2011, 2016b)

Pri výške 779,8 mld. EUR je úverová kapacita tohto mechanizmu 440 mld. EUR.

5.4 Európsky mechanizmus pre stabilitu (ESM)

Ako už bolo vyššie spomenuté, dva dočasné mechanizmy EFSF a EFSM nahradil jeden trvalý. Už v roku 2011 bola podpísaná táto zmluva ministrami financií členských štátov eurozóny, v 2012 bola doplnená ďalšími nástrojmi. Zmluva o zriadení ESM vstúpila do platnosti skôr, ako bolo predpokladané, a to v októbri 2012. ESM tak nahradil funkciu EFSM a taktiež sídli v Luxembursku.

ESM má k dispozícii 5 operácií, pomocou ktorých môže poskytnúť podporu stability štátu:

- poskytuje úvery krajinám s finančnými problémami;
- nakúpi dlhopisy členského štátu ESM na primárnych aj sekundárnych trhoch s dlhovými cennými papiermi;
- poskytuje preventívnu finančnú pomoc formou úverovej linky;
- financuje rekapitalizáciu finančnej inštitúcie pomocou pôžičiek vláde;

- priamo rekapitalizuje finančné inštitúcie (European Stability Mechanism, 2015).

Rozhodnutia vykonáva Rada guvernérov, ktorá sa skladá z ministrov financií členských štátov ESM. Na najdôležitejších rozhodnutiach sa musia zhodnúť jednomyseľne. Medzi tie patrí schválenie poskytnutia podpory stability členovi ESM, taktiež výber nástrojov a podmienok pri týchto podporách, prispôsobenie veľkosti pôžičky. Na iné rozhodnutia, ako napríklad vymenovanie výkonného riaditeľa, podmienky pre pristúpenie nového štátu do ESM, stačí kvalifikovaná väčšina, ktorá zodpovedá 80% hlasom, ktoré sú určené podielom, akým sa jednotlivé krajiny podieľajú na financovaní tohto fondu.

Doposiaľ bola z ESM poskytnutá pomoc trom krajinám eurozóny a to: Grécku, Španielsku a Cypru. Grécku bude ESM poskytovať finančnú pôžičku v priebehu rokov 2015 až 2018 v celkovej hodnote 86 mld. EUR. Zatiaľ do konca roku 2015 bolo poskytnutých 21,4 mld. EUR. V rokoch 2012 – 2013 bola poskytnutá pôžička vo výške 41,33 mld. EUR Španielsku, ktorá bola vyplatená v dvoch splátkach. Cypru bola schválená pomoc z ESM vo výške 8,968 mld. EUR. Tieto peniaze mu boli vyplácané od roku 2013 do marca 2016 (European Stability Mechanism, 2015).

5.4.1 Kľúč príspevkov a pomoci v ESM

Kľúč, ktorý určuje jednotlivým štátom eurozóny výšku príspevku, sa taktiež ako pri EFSF odvíja od kľúča, ktorý je určený pre stanovenie podielu na základnom kapitále ECB. Existuje však dočasná korekcia pre tie členské štáty, kde HDP na obyvateľa je nižšie ako 75% priemeru EÚ, ktorú môžu štáty využívať počas 12 rokov od vstupu do eurozóny. Táto úprava je vo výške $\frac{3}{4}$ rozdielu medzi HND a kapitálovým podielom v ECB. Vzorec vyzerá takto (Európska komisia, 2011):

$$podESM = keyECB - 0,75 * (keyECB - \%GNI) \quad (4)$$

kde:

<i>poESM</i>	podiel, ktorý je prispievajú danou krajinou do ESM
<i>keyECB</i>	upísané základné imanie ECB pre daný štát
<i>%GNI</i>	podiel krajiny na celkovom HND pre eurozónu, je určený z hodnoty z roku pred pristúpením do ESM

Tab. 4 Účast' štátov na financovaní ESM

Člen ESM	Kľúč 2014 (%)	Nový kľúč (%)	Upísaný kapitál (v mld. EUR)	Splatený kapitál (v mld. EUR)
Belgicko	3,4675	3,4534	24,34	2,78
Cyprus	0,1957	0,1949	1,37	0,16
Estónsko	0,1855	0,1847	1,30	0,15
Fínsko	1,7924	1,7852	12,58	1,44
Francúzsko	20,3297	20,2471	142,70	16,31
Grécko	2,8089	2,7975	19,72	2,25
Holandsko	5,7012	5,6781	40,02	4,57
Írsko	1,5878	1,5814	11,14	1,27
Litva	-	0,4063	2,86	0,33
Lotyšsko	0,2757	0,2746	1,93	0,22
Luxembursko	0,2497	0,2487	1,75	0,20
Malta	0,0729	0,0726	0,51	0,06
Nemecko	27,0716	26,9616	190,02	21,72
Portugalsko	2,5023	2,4921	17,56	2,01
Rakúsko	2,7757	2,7644	19,48	2,23
Slovensko	0,8217	0,8184	5,77	0,66
Slovinsko	0,4264	0,4247	2,99	0,34
Španielsko	11,8709	11,8227	83,33	9,52
Taliano	17,8643	17,7917	125,40	14,33
Celkom	100	100	704,80	80,55

Zdroj: European Stability Mechanism (2014)

Ako vyplýva z tab. 4 Účast' štátov na financovaní ESM, tento fond má upísaný kapitál vo výške viac ako 704 mld. EUR, z ktorých je zatiaľ splatených 80 mld. EUR. Ďalej sa skladá z približne 625 mld. EUR, čo je disponibilný kapitál od členských krajín eurozóny. Maximálna úverová kapacita je stanovená na 500 mld. EUR. Kľúč, podľa ktorého sa vypočítava príspevok do fondu pre jednotlivé krajiny je stanovený tak, aby odrážal, ako sa podieľa určitá krajina na počte obyvateľov a tiež aj na hrubom domácom produkte EÚ.

5.5 Porovnanie mechanizmov EFSF a ESM

Keď si porovnáme EFSF a jeho nástupcu ESM zistíme, že jedným z hlavných rozdielov týchto mechanizmov slúžiacich na pomoc pri finančných problémoch krajín eurozóny je to, že pri EFSF nemuseli garanti – krajiny eurozóny - zaťažovať svoje rozpočty peňažným vkladom určeným fondu, a tiež nemuseli navýšiť deficit rozpočtu jednorázovo. Alikvotný podiel na garanciách si tak mohli premietnuť až v momente, kedy boli emitované obligácie fondom EFSF – k naozajstnému navýše-

niu národného dlhu by došlo až vtedy, keď by štát nebol schopný splácať poskytnutú pomoc. Pri ESM na rozdiel od EFSF - kde v momente, keď sa štát stane príjemcom pomoci, prestáva byť garantom - je kapitálová povinnosť započítaná medzi výdajové položky, ktoré boli hradené z poskytnutej pomoci. Ďalej v ESM rozlišujeme tri parametre: celková veľkosť upísaného kapitálu – celková hodnota, ktorá je garantovaná členskými štátmi (700 mld. EUR), ktorá sa delí na 2 ďalšie časti a to splatený kapitál a prisľúbený kapitál. Splatený kapitál je vo výške približne 80 mld. EUR a táto čiastka je postačujúca k tomu, aby obligácie získali prvotriedny rating (Dědek, 2013).

5.6 Čiastočný záver

V rámci Európskej únie sa teda nachádzajú tri stabilizačné mechanizmy, z ktorých je jeden aktívny – ESM a ďalšie dva už len vyplácajú pôžičky podľa zmlúv. V Tab. 5 Mimorozpočtové mechanizmy sa nachádza zhrnutie najdôležitejších informácií k nim.

Tab. 5 Mimorozpočtové mechanizmy

	EFSM	EFSF	ESM
<i>Trvanie</i>	05/2010 – 06/2013	06/2010 - 06/2013	07/2013 - doteraz
<i>Výška fondu</i>	60 mld. EUR	440 mld. EUR od 06/2011 – 780 mld. EUR	704 mld. EUR
<i>Kľúč výšky príspevku</i>	-	upravený kľúč ECB	upravený kľúč ECB
<i>Výška pomoci</i>	60 mld. EUR	440 mld. EUR	500 mld. EUR
<i>Prispievajúce štáty</i>	štáty EU	štáty eurozóny	štáty eurozóny
<i>Štáty s príspevkom</i>	IR, PT	GR, IR, PT	CY, ES, GR

Zdroj: European Financial Stability Facility (2016), European Stability Mechanism (2015), Európska komisia (2015a)

6 Nová výdajová kapitola

Dôležitou súčasťou každého rozpočtu by podľa Teórií verejných financií a fiškálneho federalizmu malo byť splnenie troch hlavných funkcií, avšak ako bolo predtým spomínané, jedna z týchto funkcií nie je dostatočne v rozpočte EÚ zahrnutá. Stabilita v EÚ je upravená Paktom stability a rastu, ktorý je však porušovaný dlhodobo viacerými krajinami, ale napriek tomu nikdy nebola ani jedna krajina sankcionovaná.

To, že Európskej únii táto funkcia chýba, sa začalo prejavovať s príchodom krízy z USA, ktorá bola neskôr jednou z príčin krízy eurozóny. Medzi ďalšie príčiny tejto krízy môžeme zaradiť aj vytvorenie menovej únie bez toho, aby tomu predchádzalo vytvorenie hospodárskej únie. Aj keď sa očakávalo, že ekonomiky jednotlivých štátov sa budú postupne približovať, nestalo sa tak. Veľké rozdiely medzi nimi a úroková sadzba rovnaká pre všetky krajiny, spôsobili prehrievanie u menej rozvinutých ekonomík a spomalenie rastu u tých rozvinutejších.

Prvou krajinou, ktorá požiadala o pomoc a aj jej bol úver poskytnutý, bolo Grécko. V roku 2010 mu bola poskytnutá pomoc na základe bilaterálnych zmlúv. Poskytnutiu pomoci Grécku a neskoršiemu založeniu záchranných mechanizmov bolo vyčítané, že nie je v súlade so Zmluvou o fungovaní Európskej únie (článok 125, kapitola 1, hlava VII): *„Únia nezodpovedá za záväzky ani nepreberá záväzky ústredných vlád, regionálnych, miestnych a iných verejných orgánov, iných subjektov spravovaných verejným právom alebo verejnoprávnych podnikov ktoréhokoľvek členského štátu bez toho, aby boli dotknuté vzájomné finančné záruky spoločného uskutočnenia určitého projektu. Členský štát nezodpovedá za záväzky ani nepreberá záväzky ústredných vlád, regionálnych, miestnych a iných verejných orgánov, iných spravovaných verejným právom alebo verejnoprávnych podnikov iného členského štátu bez toho, aby boli dotknuté vzájomné finančné záruky spoločného uskutočnenia určitého projektu.“* Tento problém bol neskôr riešený aj súdnym konaním. (Európska únia, 2010)

V momente, kedy bolo jasné, že aj niektoré ďalšie štáty majú ekonomické problémy, sa začalo rokovať o založení mechanizmov, ktoré budú poskytovať pomoc takýmto štátom. Schvaľovanie dohôd o založení a fungovaní týchto mechanizmov sa ukázalo ako zdĺhavé a neschopné pohotovo reagovať na vzniknutú situáciu. Schvaľovanie zakladacích zmlúv k mechanizmom bolo sprevádzané spomínanou výčitkou nesúladu so Zmluvou o fungovaní EÚ, ale tiež nastal problém pri ich schvaľovaní parlamentmi krajín eurozóny, pri čom napríklad na Slovensku došlo k pádu vlády.

Síce tieto mechanizmy pomohli štátom, pri ktorých je možnosť, že bez záchranných mechanizmov by museli vyhlásiť krach, ale ako už bolo viackrát spomínané, stabilizačnú funkciu by mal naplňovať rozpočet a teda v tomto prípade sa tak nestalo.

Cieľom tejto časti mojej bakalárskej práce bude navrhnúť, ako by mohol vyzeráť rozpočet Európskej únie v prípade posilnenia jeho stabilizačnej funkcie.

V tlačovej správe Európskej komisie z 22. júna 2015 sa spomína, že Hospodárska a menová únia by mala byť vytvorená najneskôr v roku 2025. Tiež sa tu uvádza postup, akým sa bude postupne HMÚ vytvárať. Sú naplánované tri fázy:

- **Fáza 1** – jedná sa napríklad o zvýšenie konkurencieschopnosti v rámci hospodárskej únie, dobudovanie bankovej únie (finančná únia), založená poradná Európska fiškálna vláda (fiškálna únia) a zlepšenie demografickej zodpovednosti;
- **Fáza 2** – taktiež nazývaná „dobudovanie HMÚ“, kde je plánovaný vznik ministerstva financií pre eurozónu alebo napríklad zriadenie funkcie makroekonomickej stabilizácie pre eurozónu;
- **Fáza 3** – kde budú realizované všetky kroky potrebné na to, aby najneskôr v 2025 vznikla HMÚ (Európska komisia, 2015c).

Keďže rozpočet Európskej únie je plánovaný Viacročným finančným rámcom zvyčajne na 7 rokov dopredu, vytvorenie novej výdajovej kapitoly by prichádzalo do úvahy až pri tvorení nasledujúceho VFR na obdobie 2021-2027.

Pri tvorení tejto novej kapitoly treba dodržiavať všetky rozpočtové zásady, ktoré boli spomínané v teoretickej časti tejto práce. Z toho vyplýva, že príjmy budú musieť pokryť všetky výdaje. Nová výdajová kapitola teda navýši výdajovú stranu momentálneho rozpočtu, čo znamená, že príspevok jednotlivých krajín EÚ sa bude musieť zvýšiť z momentálnej hodnoty 1,23% HND EÚ v pomere, v akom sa navýši celkový rozpočet. V tejto práci budem vychádzať z hodnôt, ktoré sú stanovené pre roky 2014 – 2020. Keďže sa celková veľkosť VFR výrazne dlhodobo nemenila, tak budem predpokladať, že ostatné výdajové kapitoly, čiže okruhy 1 – 5, ostanú pre nasledujúci Viacročný finančný rámec pre roky 2021 – 2027 podobné.

6.1 Návrh 1

Keďže máme už existujúci trvalý mechanizmus na pomoc krajinám, prvá možnosť ako by mohla byť doplnená stabilizačná funkcia je navrhnuť novú kapitolu, ktorej veľkosť príspevkov krajín je počítaná podľa existujúcej formy prispievania do ESM. Základným kritériom pre prispievanie do ESM je kľúč, určujúci pomer na výške upísaného kapitálu ECB pre jednotlivé krajiny EÚ. V tomto kľúči je obsiahnutá aj korekcia, ktorú používajú štáty počas 12 rokov od prijatia eura a výška ich HDP na osobu je nižšia ako 75% priemeru HDP EÚ. Keďže do rozpočtu EÚ prispievajú všetky členské štáty, čiže i tie, ktoré nemajú menu euro, túto korekciu v návrhu nebudeme brať do úvahy.

6.1.1 Veľkosť kapitoly a kľúč príspevkov

Celková momentálna veľkosť upísaného kapitálu v Európskom mechanizme pre stabilitu je 704,8 mld. EUR. Táto čiastka je určená na pomoc a záchranu 19 členských krajín eurozóny. V našom prípade ale potrebujeme vypočítať veľkosť kapitoly pre všetky štáty Európskej únie a tým pádom musíme túto čiastku navýšiť. Po-

mocou jednoduchého výpočtu zistíme, že krajiny, ktoré patria do eurozóny, tvoria 73,03% z HND všetkých členských štátov EÚ. Navýšime teda čiastku 704,8 mld. EUR na celkové HND a získame čiastku 965,08 mld. EUR. Z čoho nám vyplýva, že celková čiastka potrebná na pomoc všetkým krajinám EÚ, a nie len krajinám eurozóny je v podobnej výške ako samotný VFR pre roky 2014 – 2020.

Kľúč, podľa ktorého sa upisuje kapitál do ECB, sa teda rovná kľúču príspevkov do novej výdajovej kapitoly. V tabuľke, ktorá sa nachádza v prílohe A, je možné vidieť, ako sa budú jednotlivé štáty podieľať na prispievaní do tejto kapitoly. Máme tam možnosť vidieť, o aké čiastky sa navýši príjem rozpočtu EÚ, rozpísané na každú krajinu zvlášť. Najvyššiu čiastku, viac ako 173 688 mil. EUR, bude prispievať Nemecko a najmenšiu, približne 625 mil. EUR, Malta. Na to, aký to bude mať vplyv na platobné bilancie jednotlivých krajín, sa pozrieme v nasledujúcej podkapitole.

6.1.2 Dopad výdajovej kapitoly podľa návrhu 1

V prípade, pripočítania tejto sumy k momentálnemu VFR, dostaneme sumu 2 047 635 mil. EUR, čo je v porovnaní so súčasným VFR navýšenie o skoro 90%.

To, aký dopad by mala nová výdajová kapitola na rozpočet, ktorý bol použitý v roku 2014 a platobné bilancie jednotlivých krajín si môžeme prehliadnúť v nasledujúcej tabuľke Zhodnotenie dopadu návrhu 1.

Tab. 6 Zhodnotenie dopadu návrhu 1

	Príjmy krajín (rok 2014)	Celkové vý- daje krajín aj s novou kapi- tolou	Operatívna platobná bilancia	Podiel na HND
Belgicko	7044,28	7076,31	-4 878,54	-1,21%
Bulharsko	2255,44	1588,15	627,94	1,53%
Cyprus	272,95	351,41	-94,48	-0,57%
Česká republika	4377,19	3524,99	776,53	0,54%
Dánsko	1511,67	4263,94	-2 876,85	-1,09%
Estónsko	667,60	444,05	207,07	1,09%
Fínsko	1061,94	3509,42	-2 534,88	-1,24%
Francúzsko	13479,08	39122,30	-26 651,53	-1,22%
Grécko	7094,97	4629,75	2 348,48	1,32%
Holandsko	2014,43	11910,56	-10 195,70	-1,54%
Chorvátsko	584,27	1217,62	-663,31	-1,59%
Írsko	1563,12	3025,30	-1 560,02	-0,98%
Litva	1885,92	890,07	970,25	2,76%
Lotyšsko	1062,19	633,04	409,17	1,71%
Luxembursko	1713,94	512,00	-199,88	-0,68%
Maďarsko	6620,21	2792,63	3 764,75	3,74%
Malta	254,91	155,01	89,89	1,18%

Nemecko	11484,48	50628,64	-40 216,23	-1,35%
Poľsko	17436,08	10589,51	6 635,57	1,68%
Portugalsko	4943,02	4040,52	799,73	0,47%
Rakúsko	1572,58	5397,45	-3 938,98	-1,20%
Rumunsko	5943,87	4941,03	897,98	0,61%
Slovensko	1668,77	1690,16	-60,47	-0,08%
Slovinsko	1142,49	803,09	316,54	0,86%
Spojené kráľovstvo	6984,69	30194,21	-23 875,35	-1,10%
Španielsko	11538,52	22166,92	-11 104,83	-1,06%
Švédsko	1691,04	6961,78	-5 422,49	-1,22%
Taliano	10695,25	31340,97	-21 439,36	-1,33%

Zdroj: Európska komisia (2016c), vlastné výpočty

6.2 Návrh 2

Pomoc krajinám, ktoré sa dostali do problémov, bola zabezpečená tromi mimorozpočtovými mechanizmami, ktoré vznikli oneskorene a neboli flexibilné. Od roku 2010 tak môžeme povedať, že čiastočne naplňajú stabilizačnú funkciu v Európskej únii. Celkovo bolo prostredníctvom týchto fondov poskytnutých 357,7 mld. EUR a dva z týchto troch fondov boli založené výhradne pre členské krajiny eurozóny. Z toho vyplýva, že mimorozpočtové mechanizmy počas necelých šiestich rokov svojho fungovania poskytli pôžičku piatim krajinám. V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť podiel krajín žiadajúcich o pomoc ku celkovému HDP všetkých štátov EÚ.

Tab. 7 Podiel štátov žiadajúcich o pôžičku k HDP EU-28

	HDP v mil. (2014)	Podiel HDP na HDP EU-28 (%)
Írsko	189 045,90	1,35
Grécko	177 559,40	1,27
Španielsko	1 041 160,00	7,46
Cyprus	17 393,70	0,12
Portugalsko	173 446,20	1,24
	1 598 605,20	11,44

Zdroj: Eurostat (2016c), výpočty vlastné

Ako sme zistili, tento podiel je rovný 11,44% zo súčtu HDP všetkých členských štátov Európskej únie. Keď si vydelíme sumu poskytnutých pôžičiek z troch mechanizmov, zistíme, že hodnota 1% HDP EU-28 je 31 267,5 mil. EUR z poskytnutých pôžičiek.

Otázkou je, aká výška kapitoly bude dostatočná na to, aby sa v budúcnosti neopakovali scenáre z momentálneho obdobia, aby sa už krajiny EÚ nedostávali do

situácie, kedy sú na pokraji krachu, ktorý by v prípade Grécka veľmi pravdepodobne nastal, keby mu neboli poskytované pôžičky.

6.2.1 Kritériá pre výpočet

To, akým spôsobom by sa mala stabilita v EÚ udržať, nám zachytáva a popisuje Pakt stability a rastu, kde máme uvedené dve Maastrichtské kritériá:

- verejný dlh by nemal presiahnuť 60% HDP EÚ;
- štátny deficit by nemal byť vyšší ako 3% HDP.

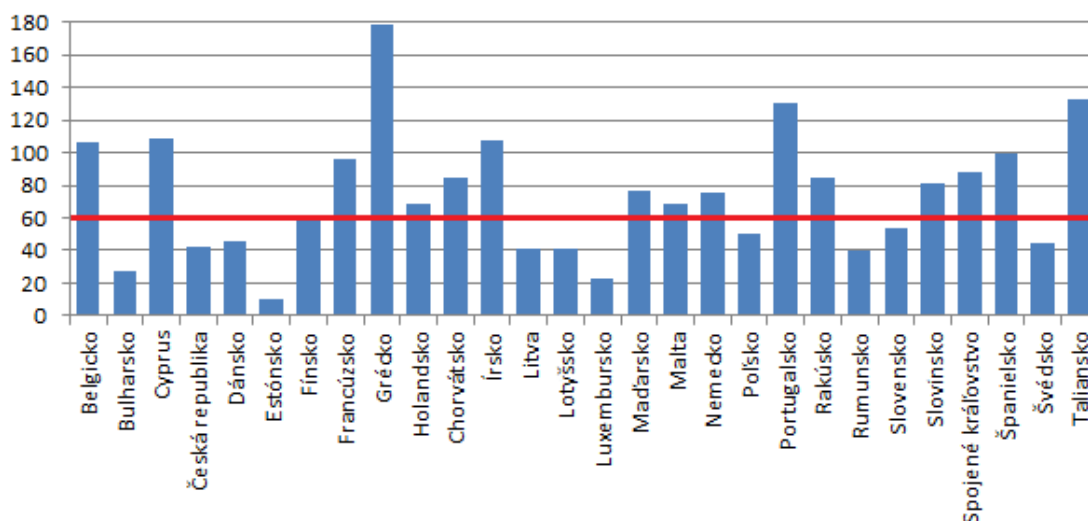
Štáty, ktoré spĺňajú tieto kritériá, nezasiahla kríza z roku 2008 do takej miery, aby museli žiadať Európsku úniu o pomoc. Preto som sa rozhodla tieto dve kritériá zahrnúť do mojich výpočtov.

6.2.1.1 Verejný dlh

Keď sa bližšie pozrieme na výšku verejného dlhu krajín EÚ, zistíme, že toto pravidlo bolo v roku 2014 porušené v týchto štátoch: Belgicko, Nemecko, Írsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Chorvátsko, Taliansko, Cyprus, Maďarsko, Malta, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Slovinsko a Spojené kráľovstvo.

Medzi týmito krajinami sa nachádzajú všetky, ktoré prijali pomoc z mimorozpočtových mechanizmov. Väčšina z nich nespĺňala kritérium maximálne 60% HDP pri verejnom dlhu už dlhšiu dobu v čase, kedy žiadali o pomoc.

Obr. 1 Úroveň verejného dlhu v EÚ v roku 2014

Zdroj: Eurostat (2016b)

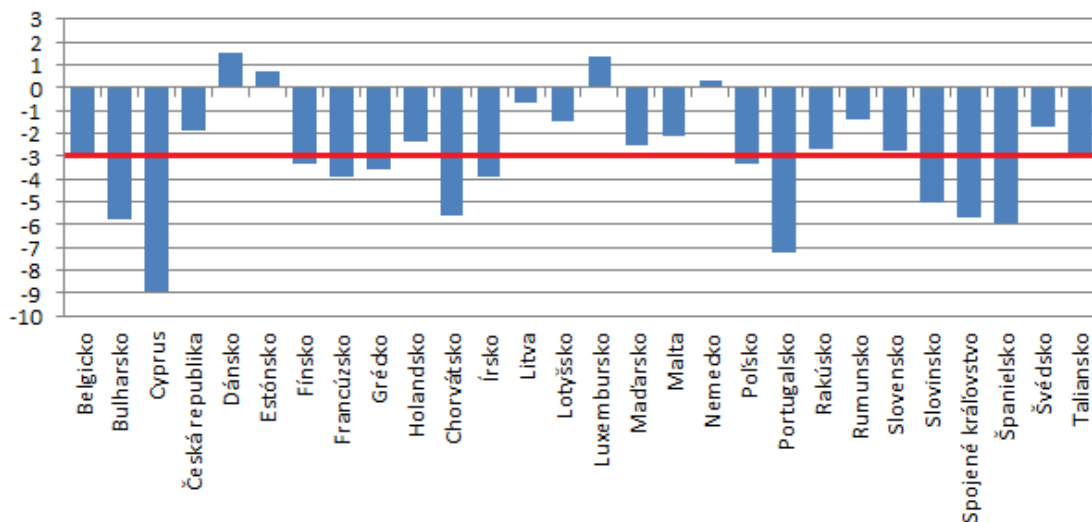
Tiež sa dajú tieto krajiny rozdeliť na tie, ktoré danú podmienku nespĺňajú v dlhšom období a tými sú všetky spomínané okrem Slovinska, a tie, ktoré v priemere za posledných 5 rokov prekročili toto kritérium výrazne, čiže o viac ako

20%. Takýmito krajinami sú práve: Belgicko, Írsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Cyprus, Rakúsko, Portugalsko, Spojené kráľovstvo.

6.2.1.2 Štátny deficit

Druhým kritériom vyplývajúcim z Paktu stability a rastu je hodnota deficitu štátneho rozpočtu. Táto by mala dosahovať maximálne 3% HDP. V roku 2014 nespĺňali túto podmienku: Belgicko, Bulharsko, Írsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Chorvátsko, Cyprus, Poľsko, Portugalsko, Fínsko a Spojené kráľovstvo.

Obr. 2 Úroveň štátneho rozpočtu v EÚ v roku 2014

Zdroj: Eurostat (2016a)

Okrem Bulharska a Fínska ostatné krajiny túto podmienku nespĺňajú dlhodobo, pri Belgicku sa v roku 2013 znížil deficit na hodnotu 2,9% HDP, čo ale je skoro na hranici.

Výraznejšie nespĺňajú v priemere za posledných 5 rokov podmienku a to o 2% tieto krajiny: Írsko, Grécko, Španielsko, Chorvátsko, Cyprus, Portugalsko, Slovinsko a Spojené kráľovstvo. Do svojich výpočtov som sa rozhodla zahrnúť aj Francúzsko, ktoré síce nedosahuje deficit nad 5%, ale je tesne pod ním.

6.2.2 Výpočet veľkosti novej kapitoly

Ako môžeme vidieť z týchto dvoch grafov, pomerne veľké množstvo krajín nespĺňa stanovené podmienky. Preto som si do výpočtov, pomocou ktorých bude určená veľkosť novej výdajovej kapitoly, vybrala krajiny, ktoré nespĺňajú oba tieto ukazovatele dlhodobo.

Tab. 8 Ukazovatele vybraných krajín

	Verejný dlh	Deficit štátneho rozpočtu	HDP v mil (2014)	podiel HDP na HDP EU-28
Cyprus	82,42	-6,02	17 394	0,12
Francúzsko	88,88	4,94	2 132 449	15,28
Grécko	166,64	-9,24	177 559	1,27
Írsko	108,76	-12,48	189 046	1,35
Portugalsko	118,6	-7,26	173 446	1,24
Spojené kráľovstvo	83,62	-7,42	2 254 297	16,15
Španielsko	81,6	-8,42	1 041 160	7,46
			5 985 351	42,88

Zdroj: Eurostat (2016a, 2016b, 2016c), vlastné výpočty

Ak budeme predpokladať, že v minulosti bolo potrebné 31 267,5 mil. EUR na záchranu jedného percenta HDP, tak pri prenasobení tejto hodnoty 42,88%, ktorá prezentuje pomer krajín, ktoré nespĺňajú obe Maastrichtské kritéria ku HDP EU-28, dostaneme číslo 1 340 750,4 mil. EUR. Táto suma ale prekračuje celkovú veľkosť VFR 2014 – 2020, ktorá je stanovená vo výške 1 082 555 mil. EUR, prakticky o tretinu, a tým pádom by s najväčšou pravdepodobnosťou nemohla byť schválená, keďže by sa rozpočet musel navýšiť o viac ako 130%. Tiež nie je veľmi pravdepodobné, že by sa všetky tieto krajiny dostali v rovnakom období do veľkých finančných problémov.

6.2.3 Dopad výdajovej kapitoly podľa návrhu 2

Taktiež ako v prípade Návrhu 1 prepočítame podľa kľúča ECB, akým spôsobom by bolo prispievané do tejto kapitoly, tak, aby celková výška tejto kapitoly bola vyššie vypočítaných 1 340 750,4 mil. EUR, čiže pripočítaná 1/7 z tejto sumy k výške príspevkov do rozpočtu v roku 2014.

Tab. 9 Zhodnotenie dopadu návrhu 2

	Príjmy krajín (2014)	Celkový príjem s novou kapitolou	Operatívna platobná bilancia	Podiel na HND
Belgicko	7044,28	8 406,07	-6206,00	-1,54%
Bulharsko	2255,44	2 049,14	165,16	0,40%
Cyprus	272,95	432,61	-175,78	-1,06%
Česká republika	4377,19	4 387,69	-87,84	-0,06%
Dánsko	1511,67	5 062,13	-3673,60	-1,39%
Estónsko	667,60	547,52	103,47	0,54%

Fínsko	1061,94	4 183,69	-3208,21	-1,57%
Francúzsko	13479,08	46 731,82	-34251,96	-1,57%
Grécko	7094,97	5 720,90	1255,71	0,70%
Holandsko	2014,43	14 059,11	-12339,11	-1,86%
Chorvátsko	584,27	1 540,85	-987,49	-2,36%
Írsko	1563,12	3 648,21	-2182,72	-1,37%
Litva	1885,92	1 111,82	748,01	2,12%
Lotyšsko	1062,19	784,43	257,53	1,08%
Luxembursko	1713,94	620,95	-308,84	-1,05%
Maďarsko	6620,21	3 533,12	3022,11	3,00%
Malta	254,91	189,79	55,08	0,72%
Nemecko	11484,48	60 287,21	-49860,37	-1,68%
Poľsko	17436,08	13 338,86	3878,94	0,98%
Portugalsko	4943,02	4 976,15	-137,07	-0,08%
Rakúsko	1572,58	6 450,98	-4991,31	-1,52%
Rumunsko	5943,87	6 337,65	-503,65	-0,34%
Slovensko	1668,77	2 104,73	-475,87	-0,64%
Slovinsko	1142,49	988,51	130,90	0,36%
Spojené kráľovstvo	6984,69	37 532,77	-31227,59	-1,44%
Španielsko	11538,52	26 911,55	-15850,42	-1,51%
Švédsko	1691,04	8 181,57	-6638,76	-1,49%
Taliansko	10695,25	37 947,78	-28046,10	-1,74%

Zdroj: Európska komisia (2016c), vlastné výpočty

6.3 Návrh 3

Posledný návrh tejto bakalárskej práce sa bude odvíjať od výšky splateného kapitálu v Európskom mechanizme pre stabilitu. Bude to zároveň aj návrh, ktorý bude najmenej náročný na kapitál, avšak komplikovaný na právnu úpravu. Z predchádzajúceho fungovania mimorozpočtových mechanizmov je jasné, že výška splateného kapitálu sama o sebe nebude stačiť na pokrytie stabilizačnej funkcie EÚ. Avšak v prípade, že by zvyšná čiastka bola pokrytá možnosťami vydávať dlhopisy, bolo by možné do rozpočtu prispievať aj nižšou čiastkou.

6.3.1 Veľkosť kapitoly pre návrh 3 a jeho dopad na rozpočet

Túto čiastku, ktorá má výšku 80 550 mil. EUR prepočítame podobne ako pri Návrhu 1 podľa HND pre všetky členské krajiny EÚ. Týmto prepočtom dostaneme novú kapitolu vo výške 110 297 mil. EUR pre Viacročný finančný rámec, čiže 7 rokov. Podobne teda ako pri prechádzajúcich dvoch návrhoch sa bude príspevok na jednotlivé štáty rozdeľovať podľa kľúča ESM.

Tab. 10 Zhodnotenie dopadu návrhu 3

	Príjmy krajín (2014)	Celkový prí- jem s novou kapitolou	Operatívna platobná bilancia	Podiel na HND
Belgicko	7044,28	4571,17	-2382,12	-0,59%
Bulharsko	2255,44	719,67	1503,15	3,67%
Cyprus	272,95	198,44	58,87	0,35%
Česká republika	4377,19	1899,76	2408,14	1,67%
Dánsko	1511,67	2760,24	-1378,56	-0,52%
Estónsko	667,60	249,12	402,53	2,11%
Fínsko	1061,94	2239,15	-1268,14	-0,62%
Francúzsko	13479,08	24786,66	-12350,31	-0,57%
Grécko	7094,97	2574,12	4410,24	2,47%
Holandsko	2014,43	7862,88	-6167,50	-0,93%
Chorvátsko	584,27	608,67	-50,82	-0,12%
Írsko	1563,12	1851,80	-387,33	-0,24%
Litva	1885,92	472,31	1389,82	3,95%
Lotyšsko	1062,19	347,83	695,34	2,91%
Luxembursko	1713,94	306,76	5,41	0,02%
Maďarsko	6620,21	1397,60	5167,87	5,13%
Malta	254,91	89,49	155,52	2,04%
Nemecko	11484,48	32432,77	-22075,01	-0,74%
Poľsko	17436,08	5409,99	11842,65	2,99%
Portugalsko	4943,02	2277,88	2566,83	1,50%
Rakúsko	1572,58	3412,69	-1958,77	-0,60%
Rumunsko	5943,87	2309,91	3548,04	2,42%
Slovensko	1668,77	909,13	723,66	0,98%
Slovinsko	1142,49	453,79	666,71	1,82%
Spojené kráľovstvo	6984,69	16369,04	-9998,35	-0,46%
Španielsko	11538,52	13228,48	-2162,73	-0,21%
Švédsko	1691,04	4663,81	-3137,82	-0,70%
Taliansko	10695,25	18894,35	-8992,98	-0,56%

Zdroj: Európska komisia (2016c), vlastné výpočty

6.3.2 Vydávanie dlhopisov

Návrh 3 je ako už bolo spomínané náročný na riešenie z pohľadu úpravy legislatívy. Na prvý pohľad je zrejmé, že v porovnaní s predchádzajúcimi dvomi návrhmi sa práve tento návrh líši malou výškou navrhovaného kapitálu, a tiež ako bolo spomínané tým, že v prípade potreby by bol financovaný emitovaním dlhopisov. Problém nastáva pri otázke, kto by v prípade použitia tejto alternatívy mal oprávnenie vy-

dávať dlhopisy. Tu sa nám ponúka ale riešenie, ktoré je predpokladané a očakávané v najbližšej dobe a to ukončenie procesu vzniku plnohodnotnej Hospodárskej a menovej únie. Z čoho nám vyplýva, že by museli dovtedy, kým by prišiel do platnosti nový VFR 2021 – 2027 vstúpiť do eurozóny štáty, ktoré majú dočasnú výnimku neprijatia eura. V prípade vzniku ministerstva financií pre celú Európsku úniu by teda problém s dlhopismi zanikol a tým pádom by členské štáty neboli natoľko zaťažené prispievaním do navrhovanej kapitoly.

Druhou možnosťou, ako by mohol byť návrh 3 realizovaný do času, kým nevznikne jedno ministerstvo financií pre celú Európsku úniu, je možnosť, že by boli Európskej centrálnej banke rozšírené možnosti vydávať dlhopisy, už nie len pre členské krajiny eurozóny, ale pre všetky krajiny Európskej únie. Táto funkcia by mohla byť rozšírená po vzore FEDu z USA.

Tretou možnosťou by bolo pre EÚ prevziať dočasné záruky, tak ako je to v prípade ESM. Tým pádom by splateným kapitálom bola kapitola vo výške 110 297 mil. EUR a nesplatený kapitál do výšky návrhu 1.

Diskusia

Tri návrhy veľkosti novej výdajovej kapitoly sú teda založené na výpočtoch inšpirovaných tvorbou mimorozpočtového mechanizmu – Európskeho mechanizmu pre stabilitu. Účelom založenia tohto mechanizmu bolo v prvom rade udržanie stability ekonomík krajín eurozóny, ktoré boli zasiahnuté prichádzajúcou krízou z USA. V prípade Grécka táto kríza nebola príčinou, ale skôr vďaka nej sa prejavila zlá ekonomická situácia. V momentálnom období, keď sa blíži obdobie tvorby a schvaľovania nového Viacročného finančného rámca 2021 – 2027, by sa mal nájsť spôsob, akým by stabilizačná funkcia v Európskej únii bola posilnená aj rozpočtom EÚ. Preto som sa v tejto bakalárskej práci zamerala na vytvorenie troch návrhov, akými by sa rozpočet EÚ mohol navýšiť, aby mal možnosť naplňať stabilitu EÚ.

Veľkosť rozpočtu EÚ je určená stropom maximálne 1,23% HND EÚ, ktorý musí byť splnený v prípade tvorby ročných rozpočtov aj Viacročných finančných rámcov. V tomto prípade, kedy by mal byť rozpočet navýšený o tak vysoké čiastky ako sú vypočítané v návrhu 1 a návrhu 2 sa bude tento strop musieť zvýšiť. V nasledujúcej tabuľke sú teda zobrazené výšky všetkých výdajových kapitol vrátane novej výdajovej kapitoly a tiež podiel tejto výšky k HND EÚ pre všetky tri návrhy. V roku 2014 bola výška výdajov pre všetky kapitoly 142 497 mil. EUR čo je 1,02% z HND EÚ.

Tab. 11 Veľkosť rozpočtu v prípade rozšírenia

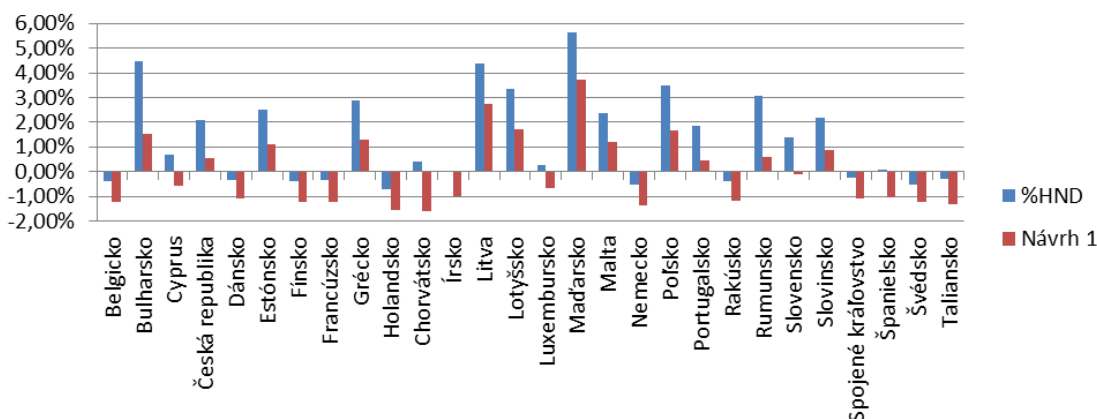
	Návrh 1	Návrh 2	Návrh 3
Veľkosť 6. kapitoly (mil. EUR)	137 868,57	191 535,77	15 756,71
Veľkosť rozpočtu (mil. EUR)	280 365,57	334 032,77	158 253,71
% HND EÚ	2,01	2,40	1,14

Zdroj: Európska komisia (2016c), vlastné výpočty

Každý tento návrh bol počítaný iným spôsobom a tak sme sa dostali k pomerne dosť rozdielnym výškam.

V prípade prvej alternatívy, kde by sme rozpočet zvýšili podľa výpočtu, koľko percent HND tvoria štáty, ktoré nie sú členskými štátmi eurozóny, sme dostali teda kapitolu, ktorej výška dosahuje čiastku 965 080 mil. EUR na celý VFR, čiže 137 868,57 mil. EUR na jeden rok. Podiel rozpočtu ku HND by sa musel navýšiť teda o 0,99% HND EÚ. Otázne je či by členské štáty boli ochotné toto zvýšenie podporiť a tým pádom prispievať do rozpočtu viacej. Ako môžeme vidieť na obrázku 3, pozícia čistého príjemcu na čistého platcu by sa oproti roku 2014 zmenila práve týmto štátom: Cyprus, Chorvátsko, Írsko, Slovensko a Španielsko.

Obr. 3 % z HND v prípade návrhu 1

Zdroj: Európska komisia (2016c)

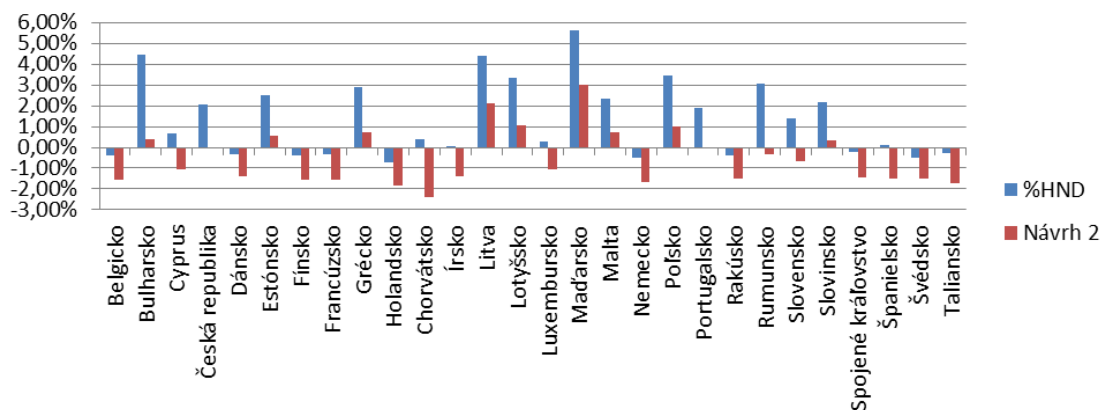
Ako teda môžeme vidieť na grafe, päť krajín by sa stalo v tomto prípade čistými platcami. Tento fakt by z ich pohľadu nemusel prispieť k ich prístupnosti tohto modelu. Na druhej strane ale z pohľadu čistých platcov môže tento model pôsobiť ako viac spravodlivý. Keď sa pozrieme na Bulharsko, v roku 2014 ako druhého najväčšieho príjemcu príspevkov z rozpočtu EÚ na výšku HND, môžeme vidieť, že výška jeho príspevkov sa značne zníži skoro o 3%. Týmto spôsobom by mohlo dôjsť k spravodlivejšiemu systému prispievania.

Návrh 2 je prepočítaný v pomere, aká pomoc bola potrebná pre štáty, ktoré získali pôžičky z mimorozpočtových fondov, na 1% HDP a následne bola táto čiastka prenasobená počtom percent, ktoré je tvorené zo štátov, ktoré dlhodobo a výrazne nespĺňajú podmienky stanovené v Pakte stability a rastu. Suma tohto návrhu bola vyčíslená na 1 340 750,4 mil. EUR, takže 191 535,77 mil. EUR.

Na obrázku 4 je zobrazená situácia z roku 2014 a tiež tá, ktorá by pri príspevkoch a príjmoch z roku 2014 vznikla v prípade Návrhu 2. Tu ale môžeme vidieť, že k predchádzajúcim štátom ktoré zmenili pozíciu z čistého príjemcu na čistého platcu sa pridalo aj Česká republika, Luxembursko, Rumunsko – čo nám navrhuje náš počet z predchádzajúceho návrhu o ďalších troch členov EÚ, ktorí by sa stali čistými platcami.

Tiež sa zväčšili rozdiely medzi situáciou z roku 2014 a možnou situáciou v prípade tohto návrhu. Aj keď čiastka, ktorá bola určená v tomto návrhu, by bola najideálnejším riešením, kde by nemusela byť neistota toho, že veľkosť kapitoly v prípade, že by sa zopakovala situácia, kedy sa viaceré štáty dostali do finančných problémov, je veľmi pravdepodobné, že by sa nedosiahlo zhody na tomto návrhu.

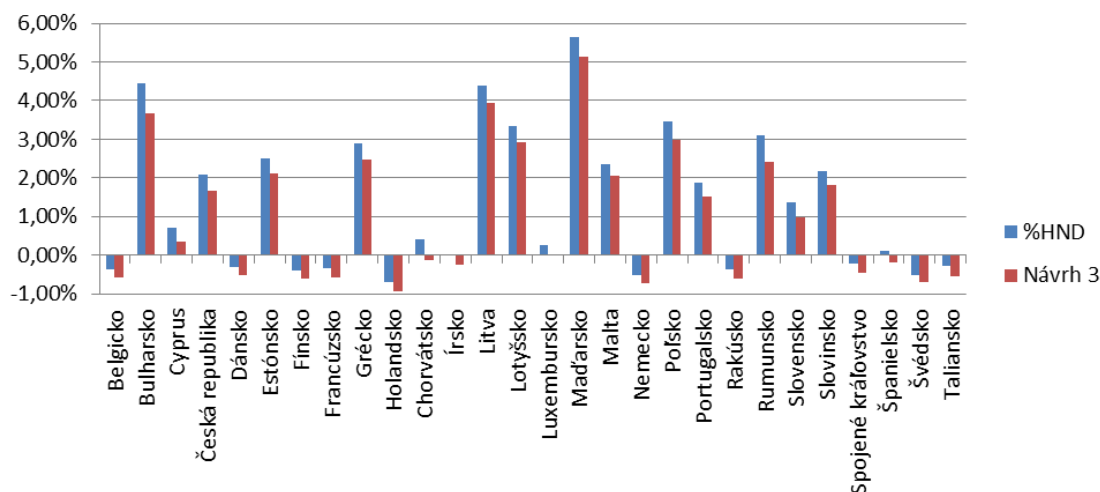
Obr. 4 % z HND v prípade návrhu 2

Zdroj: Európska komisia (2016c)

Zato návrh 3 je oproti predchádzajúcemu omnoho menší a je vo výške 110 297 mil. EUR. Je jasné, že samotná suma by stabilitu v Európskej únii nezabezpečila, to by musel doplniť buď vznik ministerstva financií pre EÚ alebo rozšírenie funkcie ECB. Preto síce napohľad najpriateľnejšia alternatíva by nemusela byť tým najlepším prostriedkom ako doplniť chýbajúcu stabilizačnú funkciu rozpočtu. Tiež sa môžeme pozrieť na obrázku 5 na situáciu ktorá by nastala v porovnaní s rokom 2014. Síce Chorvátsko, Írsko a Španielsko by opäť vymenili pozíciu čistého príjmu za čistého platcu, ale úplne v minimálnom rozsahu, nie tak výrazne ako sa to dialo v predchádzajúcich prípadoch.

Obr. 5 % z HND v prípade návrhu 3

Zdroj: Európska komisia (2016c)

6.3.3 Zhodnotenie možnosti prijatia návrhov

Otázka, akú výšku výdajovej kapitoly by boli jednotlivé štáty ochotné schváliť, je ale asi najdôležitejšia. Pri schvaľovaní Viacročného finančného rámca 2014 – 2020 práve čistí platcovia nesúhlasili s výškou VFR, ktorá bola na začiatku stanovená. A tak bola komisia nútená znížiť rozpočet, kvôli námietkam Veľkej Británie, Nemecka, Holandska a Švédska (Euractiv, 2011).

Problémom, ktorý vzniká práve rozdelením štátov medzi čistých príjemcov a čistých platcov, je snaha o dosiahnutie čo najmenších príspevkov a vhodnú návratnosť – tiež známe pod pojmom *Juste Retour*.

V práci predložené návrhy síce nemajú za úlohu len navýšiť jednu z kapitol, ale rozšíriť funkcie celého rozpočtu. No je jasné, že síce to bude nová zložka rozpočtu, čistí platcovia nebudú súhlasiť z vysokými sumami. Taktiež ale čistí príjemcovia budú proti vysokým príspevkom do rozpočtu z dôvodu, že by sa buď niektorí z nich stali čistými platcami alebo by sa ich príjmy z rozpočtu EU znížili v pomerne veľkom množstve.

Kvôli týmto dôvodom je jasné, že najschodnejšou čiastkou, ktorá by mohla byť prijatá by bola suma vo výške 110 297 mil. EUR. Ako bolo ale spomínané, táto čiastka nie je určite sama o sebe dostatočná a bude k nej potrebné vytvoriť podmienky, za ktorých by bolo možné v prípade potreby zvýšiť kapitál vo forme vydávania dlhopisov.

Tento variant by mohol urýchliť vytvorenie aj Hospodárskej a menovej únie, keďže by vyžadoval od štátov, ktoré zatiaľ nie sú v eurozóne rozhodnutie o prijatí eura za národnú menu.

7 Záver

Rozpočet Európskej únie, je špeciálnym prípadom rozpočtu, ktorý je financovaný z príspevkov členských štátov EÚ. Jeho objem je pomerne malý, tvorí 1,23% HND celej EÚ. Ako bolo v práci spomínané jedna z troch základných funkcií – alokačnej, stabilizačnej a redistribučnej – nie je dostatočne obsiahnutá v momentálnom VFR. V čase, keď sa blíži prehodnotenie súčasného Viacročného finančného rámca a návrh nového finančného rámca na ďalšie obdobie, je na mieste, zamyslieť sa nad tým, či súčasná štruktúra VFR čiže aj jednotlivých rozpočtov na každý rok je vhodná a či spĺňa všetky funkcie, ktoré by mala.

Európska únia, ako jeden veľký celok zložený zo samostatne fungujúcich ekonomík by mal zabezpečovať stabilitu vo vnútri a taktiež aj navonok pôsobiť ako stabilné a dôveryhodné zoskupenie. Takýto štatút získa len ťažko, pokiaľ nebude pripravená na problémy a tieto problémy potom sú riešené na poslednú chvíľu. Preto by som navrhla implementovať, to čo už bolo vytvorené – mimorozpočtový mechanizmus priamo do rozpočtu. Keďže strop výšky rozpočtu je v momentálnom období len 1,23% HND EÚ, mojím návrhom je zvýšiť príspevky štátov do rozpočtu a rozšíriť ho o ďalšiu výdajovú kapitolu. V tejto práci som sa zaoberala tým, aká výška kapitoly by bola dostatočná a svoje výpočty som podkladala sumami a výpočtami pomocou už spomínaných mimorozpočtových mechanizmov.

Najlepším riešením, ako by mohla byť stabilita v rozpočte posilnená a zabezpečená, je podľa môjho názoru návrh číslo 2, v ktorom bola výška príspevku určená na základe HDP krajín, ktoré dlhodobo porušujú podmienky Paktu stability a rastu, pretože práve táto dlhodobá zadlženosť a rozpočet, ktorý nie je vyrovnaný ohrozujú Európsku úniu z veľkej časti. Viacročný finančný rámec 2021 - 2027 by v tomto prípade čakalo výrazné zvýšenie oproti tomu momentálnemu. No keď vezmeme do úvahy operatívne bilancie jednotlivých členských krajín EÚ, je jasné, že by táto alternatíva s vysokou pravdepodobnosťou bola zamietnutá, väčšinou, ak nie všetkými krajinami. Tiež by bolo zaujímavé sledovať, ako by sa k takémuto návrhu postavilo Spojené kráľovstvo, v čase, kedy je zvažované vystúpenie z EÚ. Myslím, že práve pre tieto dôvody by v konečnom dôsledku tento variant pravdepodobne stabilitu v Európskej únii nezabezpečil, no možno viac naštrbil.

Za najpriateľnejšiu alternatívu sa nám teda ponúkať návrh 3, ktorý by si však v prípade aplikovania do Viacročného finančného rámca pre roky 2021 – 2027, žiadal nie len schválenie na všetkých rozhodovacích úrovniach EÚ ale tiež aj jednohlasného prijatia členských štátov podľa ich vlastných rozhodovacích pravidiel. No tiež by si tento návrh žiadal aj dotvorenie a uzatvorenie menovej únie, čo by znamenalo buď vstup členov, ktorí ešte doteraz nevstúpili do eurozóny alebo odmietnutie tejto možnosti na obdobie trvania VFR 2021 – 2027.

8 Literatúra

- BALDWIN, Richard E. a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 478 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
- BREJČÁK, Peter. *Zo stoky hore: Ako sa Írsko opäť stalo ekonomickým tigrom Európy*. eTrend.sk [online]. 2016 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.etrend.sk/ekonomika/zo-stoky-hore-ako-sa-irsko-opat-stalo-ekonomickym-tigrom-euro.py.html>
- ČERVENKA, Miroslav. *Soustava veřejných rozpočtů*. Praha: Leges, 2009. Student. ISBN 978-80-87212-11-0
- DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: doba eura*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2013, 283 s. ISBN 978-80-86729-91-6.
- DEUTSCHE BANK. *Between treaty amendment and package deals: Europe ahead of the March summit marathon*. Deutsche Bank AG [online]. 2011 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: [http://www.dbresearch.de/servlet/reweb2.ReWEB;RWSESSIONID=C3E9A55FB8610ABE38366CC15F33CDF6.srv-tc2-dbr-de?document=PROD0000000000270909&rwnode=DBR_INTERNET_EN-PROD\\$WIPO&rwobj=ReDisplay.Start.class&rwsite=DBR_INTERNET_EN-PROD](http://www.dbresearch.de/servlet/reweb2.ReWEB;RWSESSIONID=C3E9A55FB8610ABE38366CC15F33CDF6.srv-tc2-dbr-de?document=PROD0000000000270909&rwnode=DBR_INTERNET_EN-PROD$WIPO&rwobj=ReDisplay.Start.class&rwsite=DBR_INTERNET_EN-PROD)
- DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008, xx, 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.
- EURACTIV. *Rozpočtový výhled EÚ 2014 – 2020*. EurActiv.sk [online]. 2011 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <http://euractiv.sk/fokus/rozpocetovy-ramec-eu/rozpocetovy-vyhled-eu-2014-2020-000294/>
- EUROPEAN FINANCIAL STABILITY FACILITY. *EFSS Framework Agreement*. European Financial Stability Facility [online]. 2011 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://www.efsf.europa.eu/attachments/20111019_efsf_framework_agreement_en.pdf
- EUROPEAN FINANCIAL STABILITY FACILITY. *European Financial Stability Facility*. European Financial Stability Facility [online]. 2016a [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.efsf.europa.eu/about/index.htm>
- EUROPEAN FINANCIAL STABILITY FACILITY. *FAQ on the EFSF*. European Financial Stability Facility [online]. 2016b [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://www.efsf.europa.eu/attachments/2016_02_01_EFSF_FAQ.pdf
- EUROPEAN STABILITY MECHANISM. *European Stability Mechanism* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: esm.europa.eu
- EUROPEAN STABILITY MECHANISM. *FAQ on the ESM*. European Stability Mechanism [online]. 2014 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://esm.europa.eu/pdf/2014-07-28%20FAQ%20ESM.pdf>

- EUROSTAT. *General government deficit (-) and surplus (+) - annual data*. European Commission [online]. 2016a [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teina200&plugin=1>
- EUROSTAT. *General government gross debt - annual data*. European Commission [online]. 2016b [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teina225&plugin=1>
- EUROSTAT. *Gross domestic product at market prices*. European Commission [online]. 2016c [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00001&plugin=1>
- EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA. *Protocol on the statute of The European System of Central Banks and of The European Central Bank*. European Central Bank [online]. 2016a [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/en_statute_2.pdf
- EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA. *Upisovanie základného imania*. European Central Bank. European Central Bank [online]. 2016b [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.sk.html>
- EURÓPSKA KOMISIA. *Economic Adjustment Programme for Cyprus*. European Commission [online]. 2016a [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/cyprus
- EURÓPSKA KOMISIA. *CONSEIL EUROPEEN – BRUXELLES* [online]. 2011 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_DOC-11-3_sk.htm
- EURÓPSKA KOMISIA. *EU expenditure and revenue 2014-2020* [online]. 2016c [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm
- EURÓPSKA KOMISIA. *European Financial Stabilisation Mechanism*. European Commission [online]. 2015a [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/efsm
- EURÓPSKA KOMISIA. *European Union – Public Finance*. 5. Ed. Luxemburg: Publications Office of the European Union, 2014, 358 s. ISBN 978-92-79-35004-7.
- EURÓPSKA KOMISIA. *Financial assistance to Greece*. European Commission [online]. 2016d [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/greek_loan_facility/
- EURÓPSKA KOMISIA. *Multiannual financial framework 2014-2020 and EU budget 2014 – The figures*. Luxemburg: Publications Office of the European Union, 2013. ISBN 978-92-79-34348-3.
- EURÓPSKA KOMISIA. *Operating budgetary balances*. European Commission [online]. 2015b [cit. 2016-05-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/financialreport/2014/annex/3/index_en.html

- EURÓPSKA KOMISIA. *Post-Programme Surveillance for Ireland*. European Commission [online]. 2016e [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/ireland
- EURÓPSKA KOMISIA. *Post-Programme Surveillance of Portugal*. European Commission [online]. 2016f [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/portugal
- EURÓPSKA KOMISIA. *Post-programme surveillance for Spain*. European Commission [online]. 2016g [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/spain
- EURÓPSKA KOMISIA. *Správa piatich predsedov stanovuje plán na posilnenie európskej hospodárskej a menovej únie už od 1. júla 2015*. Európska komisia - Tlačová správa [online]. 2015c [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5240_sk.htm
- EURÓPSKA KOMISIA. *Stability and Growth Pact*. European Commission [online]. 2015c [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/
- EURÓPSKA RADA. *EFSM: Council approves €7bn bridge loan to Greece*. European Council [online]. 2015 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/07/17-efsm-bridge-loan-greece/>
- EURÓPSKA ÚNIA. *Zmluva o fungovaní Európskej únie*. In: Konsolidované znenie zmlúv. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. ISBN 978-92-824-2589-3.
- HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Květa KUBÁTOVÁ. *Veřejné finance: učebnice*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, 355 s. ISBN 80-86432-88-2.
- INTERNATIONAL MONETARY FUND. *Greece: Staff Report on Request for Stand-By Arrangement* [online] 2010. [cit. 2016-02-23] Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10110.pdf>
- JANÁČKOVÁ, Stanislava. *Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. ISBN 978-80-86547-95-4.
- JÍLEK, Milan. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, 426 s. ISBN 978-80-7357-355-3.
- KÖNIG, Petr. *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu*. 2., aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, xxxiv, 630 s. ISBN 978-80-7400-011-9.
- LACINA, Lubor. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5
- MUSGRAVE, R. A. P. MUSGRAVEOVÁ. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Management Press, 1994. ISBN 80-85603-76-4.
- OATES, W. *An Essay on Fiscal Federalism* [online] 1999. [cit. 2016-01-30]. Dostupné z: <http://econweb.umd.edu/~oates/research/fiscalfederalism.pdf>

- OATES, W. *The theory of public finance in federal system* [online] 1968. [cit. 2016-01-30]. Dostupné z: <http://econweb.umd.edu/~oates/research/theorypublicfinance.pdf>
- PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. Vyd. 2., přeprac. Praha: ASPI Publishing, 2002, 451 s. ISBN 80-86395-19-7.
- PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 642 s. ISBN 978-80-7357-698-1.
- PILNÝ, J. *Veřejné finance*. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1996. 173 s. ISBN 80-7194-061-5.
- REUTER. *IMF warns on euro zone stability risk, cash reserves*.Uk.reuter.com [online]. 2009. [cit. 2016-02-23] Dostupné z: <http://uk.reuters.com/article/imf-strausskahn-eurozone-idUKLS48269020090128>
- SERVÉN, L., PERRY, G., SUESCÚN, R. *Fiscal policy, stabilization, and growth : prudence or abstinence?*. Washington, D. C: World Bank, 2008. 329 s. ISBN 978-0-8213-7084-1.
- STRECKOVÁ, Y., MALÝ, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Press, 1998, 214 s, ISBN 80-722-6112-6.
- TASR. *Ukončenie pomoci pre Cyprus je dôkazom, že záchranné programy ESM fungujú*.Aktuality.sk [online]. 2016. [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <http://www.aktuality.sk/clanok/325153/ukoncenie-pomoci-pre-cyprus-je-dokazom-ze-zachranne-programy-esm-funguju/>

9 Zoznam obrázkov

Obr. 1	Úroveň verejného dlhu v EÚ v roku 2014	41
Obr. 2	Úroveň štátneho rozpočtu v EÚ v roku 2014	42
Obr. 3	% z HND v prípade návrhu 1	48
Obr. 4	% z HND v prípade návrhu 2	49
Obr. 5	% z HND v prípade návrhu 3	49

10 Zoznam tabuliek

Tab. 1	Viacročný finančný rámec na roky 2014-2020.....	23
Tab. 2	Poskytnutá pomoc prostredníctvom mimorozpočtových mechanizmov	27
Tab. 3	Účasť štátov na financovaní EFSF	33
Tab. 4	Účasť štátov na financovaní ESM	35
Tab. 5	Mimorozpočtové mechanizmy	36
Tab. 6	Zhodnotenie dopadu návrhu 1	39
Tab. 7	Podiel štátov žiadajúcich o pôžičku k HDP EU-28	40
Tab. 8	Ukazovatele vybraných krajín	43
Tab. 9	Zhodnotenie dopadu návrhu 2	43
Tab. 10	Zhodnotenie dopadu návrhu 3	45
Tab. 11	Veľkosť rozpočtu v prípade rozšírenia	47
Tab. 12	Kľúč ECB a prepočet návrhov.....	60
Tab. 13	Operatívna bilancia rozpočtu 2014	61
Tab. 14	Štátny deficit - priemer	62
Tab. 15	Verejný dlh - priemer.....	63

11 Zoznam použitých skratiek

ECB	Európska centrálna banka
EFSF	Európsky nástroj finančnej stability
EFSM	Európsky mechanizmus finančnej stabilizácie
ESCB	Európsky systém centrálnych bánk
ESM	Európsky mechanizmus pre stabilitu
EÚ	Európska únia
HMÚ	Hospodárska a menová únia
HDP	Hrubý domáci produkt
HND	Hrubý národný dôchodok
MMF	Medzinárodný menový fond
SGP	Pakt stability a rastu
TSCG	Zmluva o stabilite, koordinácii a správe
VFR	Viacročný finančný rámec

Prílohy

A Kľúč ECB a prepočet návrhov

Tab. 12 Kľúč ECB a prepočet návrhov

	Kľúč ECB (%)	Návrh 1	Návrh 2	Návrh 3
Belgicko	2,4778	23 912,75	33 221,11	2 732,94
Bulharsko	0,859	8 290,04	11 517,05	947,45
Cyprus	0,1513	1 460,17	2 028,56	166,88
Česká republika	1,6075	15 513,66	21 552,56	1 773,02
Dánsko	1,4873	14 353,63	19 940,98	1 640,45
Estónsko	0,1928	1 860,67	2 584,97	212,65
Fínsko	1,2564	12 125,27	16 845,19	1 385,77
Francúzsko	14,1792	136 840,62	190 107,68	15 639,23
Grécko	2,0332	19 622,01	27 260,14	2 242,56
Holandsko	4,0035	38 636,98	53 676,94	4 415,74
Chorvátsko	0,6023	5 812,68	8 075,34	664,32
Írsko	1,1607	11 201,68	15 562,09	1 280,22
Litva	0,4132	3 987,71	5 539,98	455,75
Lotyšsko	0,2821	2 722,49	3 782,26	311,15
Luxembursko	0,203	1 959,11	2 721,72	223,90
Maďarsko	1,3798	13 316,17	18 499,67	1 521,88
Malta	0,0648	625,37	868,81	71,47
Nemecko	17,9973	173 688,34	241 298,87	19 850,48
Poľsko	5,123	49 441,05	68 686,64	5 650,52
Portugalsko	1,7434	16 825,20	23 374,64	1 922,92
Rakúsko	1,9631	18 945,49	26 320,27	2 165,24
Rumunsko	2,6024	25 115,24	34 891,69	2 870,37
Slovensko	0,7725	7 455,24	10 357,30	852,04
Slovinsko	0,3455	3 334,35	4 632,29	381,08
Spojené kráľovstvo	13,6743	131 967,93	183 338,23	15 082,34
Španielsko	8,8409	85 321,76	118 534,40	9 751,25
Švédsko	2,2729	21 935,30	30 473,92	2 506,94
Taliansko	12,3108	118 809,07	165 057,10	13 578,44
Spolu	100	965 080,00	1 340 750,40	110 297,00

Zdroj: Európska centrálna banka (2016b), vlastné spracovanie uvedené v mil. EUR

B Operatívna bilancia rozpočtu rok 2014

Tab. 13 Operatívna bilancia rozpočtu 2014

	HND	OBB	%HND
Belgicko	402 665,3	-1 478,1	-0,37%
Bulharsko	40 972,9	+1 824,3	+4,45%
Cyprus	16 582,8	+114,8	+0,69%
Česká republika	144 472,9	+3 004,2	+2,08%
Dánsko	264 872,5	-836,0	-0,32%
Estónsko	19 048,7	+473,8	+2,49%
Fínsko	203 977,0	-809,0	-0,40%
Francúzsko	2 179 155,1	-7 164,5	-0,33%
Grécko	178 380,6	+5 162,6	+2,89%
Holandsko	662 465,0	-4 711,0	-0,71%
Chorvátsko	41 772,8	+173,4	+0,42%
Írsko	159 732,3	+38,8	+0,02%
Litva	35 202,8	+1 543,2	+4,38%
Lotyšsko	23 867,9	+799,8	+3,35%
Luxembursko	29 477,4	+80,1	+0,27%
Maďarsko	100 695,3	+5 681,6	+5,64%
Malta	7 628,7	+179,4	+2,35%
Nemecko	2 972 188,0	-15 501,6	-0,52%
Poľsko	396 057,8	+13 748,1	+3,47%
Portugalsko	171 107,8	+3 211,3	+1,88%
Rakúsko	328 896,7	-1 240,6	-0,38%
Rumunsko	146 462,1	+4 519,9	+3,09%
Slovensko	73 854,5	+1 010,1	+1,37%
Slovinsko	36 676,2	+794,4	+2,17%
Spojené kráľovstvo	2 174 279,7	-4 929,8	-0,23%
Španielsko	1 052 245,0	+1 090,6	+0,10%
Švédsko	445 167,8	-2 312,7	-0,52%
Taliansko	1 613 794,7	-4 467,0	-0,28%

Zdroj: Európska komisia (2016c)

C Štátny deficit štátov EÚ

Tab. 14 Štátny deficit - priemer

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Priemer
Belgicko	-5,4	-4,0	-4,1	-4,1	-2,9	-3,1	-3,64
Bulharsko	-4,1	-3,2	-2,0	-0,6	-0,8	-5,8	-2,48
Cyprus	-5,5	-4,8	-5,7	-5,8	-4,9	-8,9	-6,02
Česká republika	-5,5	-4,4	-2,7	-4,0	-1,3	-1,9	-2,86
Dánsko	-2,8	-2,7	-2,1	-3,6	-1,3	1,5	-1,64
Estónsko	-2,2	0,2	1,2	-0,3	-0,1	0,7	0,34
Fínsko	-2,5	-2,6	-1,0	-2,1	-2,5	-3,3	-2,30
Francúzsko	-7,2	-6,8	-5,1	-4,8	-4,1	-3,9	-4,94
Grécko	-15,2	-11,2	-10,2	-8,8	-12,4	-3,6	-9,24
Holandsko	-5,4	-5,0	-4,3	-3,9	-2,4	-2,4	-3,60
Chorvátsko	-5,8	-5,9	-7,8	-5,3	-5,4	-5,6	-6,00
Írsko	-13,8	-32,3	-12,5	-8,0	-5,7	-3,9	-12,48
Litva	-9,1	-6,9	-8,9	-3,1	-2,6	-0,7	-4,44
Lotyšsko	-9,1	-8,5	-3,4	-0,8	-0,9	-1,5	-3,02
Luxembursko	-0,5	-0,5	0,5	0,2	0,7	1,4	0,46
Maďarsko	-4,6	-4,5	-5,5	-2,3	-2,5	-2,5	-3,46
Malta	-3,3	-3,2	-2,6	-3,6	-2,6	-2,1	-2,82
Nemecko	-3,2	-4,2	-1,0	-0,1	-0,1	0,3	-1,02
Poľsko	-7,3	-7,5	-4,9	-3,7	-4,0	-3,3	-4,68
Portugalsko	-9,8	-11,2	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-7,26
Rakúsko	-5,3	-4,4	-2,6	-2,2	-1,3	-2,7	-2,64
Rumunsko	-9,1	-6,9	-5,4	-3,2	-2,2	-1,4	-3,82
Slovensko	-7,9	-7,5	-4,1	-4,2	-2,6	-2,8	-4,24
Slovinsko	-5,9	-5,6	-6,6	-4,1	-1,5	-5,0	-7,26
Spojené kráľovstvo	-10,8	-9,7	-7,7	-8,3	-5,7	-5,7	-7,42
Španielsko	-11	-9,4	-9,5	-10,4	-6,9	-5,9	-8,42
Švédsko	-0,7	0,0	-0,1	-0,9	-1,4	-1,7	-0,82
Taliansko	-5,3	-4,2	-3,5	-3,0	-2,9	-3,0	-3,32

Zdroj: Eurostat (2016a)

D Verejný dlh štátov EÚ

Tab. 15 Verejný dlh - priemer

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Priemer
Belgicko	99,5	99,6	102,2	104,1	105,1	106,7	103,54
Bulharsko	13,7	15,5	15,3	17,6	18,0	27,0	18,68
Cyprus	53,9	56,3	65,8	79,3	102,5	108,2	82,42
Česká republika	34,1	38,2	39,9	44,7	45,2	42,7	42,14
Dánsko	40,4	42,9	46,4	45,6	45,0	45,1	45,00
Estónsko	7,0	6,6	5,9	9,5	9,9	10,4	8,46
Fínsko	41,7	47,1	48,5	52,9	55,6	59,3	52,68
Francúzsko	79,0	81,7	85,2	89,6	92,3	95,6	88,88
Grécko	126,7	146,2	172	159,4	177	178,6	166,64
Holandsko	56,5	59,0	61,7	66,4	67,9	68,2	64,64
Chorvátsko	48,0	57,0	63,7	69,2	80,8	85,1	71,16
Írsko	61,8	86,8	109,3	120,2	120	107,5	108,76
Litva	29,0	36,2	37,2	39,8	38,8	40,7	38,54
Lotyšsko	36,61	47,5	42,8	41,4	39,1	40,6	42,28
Luxembursko	15,5	19,6	19,2	22,1	23,4	23,0	21,46
Maďarsko	78,0	80,6	80,8	78,3	76,8	76,2	78,54
Malta	67,8	67,6	69,8	67,6	69,6	68,3	68,58
Nemecko	72,5	81,0	78,4	79,7	77,4	74,9	78,28
Poľsko	49,8	53,3	54,4	54,0	55,9	50,4	53,60
Portugalsko	83,6	96,2	111,4	126,2	129	130,2	118,60
Rakúsko	79,7	82,4	82,2	81,6	80,8	84,2	82,24
Rumunsko	23,2	29,9	34,2	37,4	38,0	39,9	35,88
Slovensko	36,0	40,8	43,3	51,9	54,6	53,5	48,82
Slovinsko	34,5	38,2	46,4	53,7	70,8	80,8	57,98
Spojené kráľovstvo	65,7	76,6	81,8	85,3	86,2	88,2	83,62
Španielsko	52,7	60,1	69,5	85,4	93,7	99,3	81,60
Švédsko	40,4	37,6	36,9	37,2	39,8	44,9	39,28
Taliansko	112,5	115,3	116,4	123,2	128,8	132,3	123,20

Zdroj: Eurostat (2016b)